

สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง
กันยายน 2561 ปีที่ 9 ฉบับที่ 7
วารสารแจกฟรี่

ทัวไฉ...ป่าแขวง

บ้านป่าแขวง เมื่อถูกล่ามดถูกประชาชนพิพากษา | พร้อมหรือไม่? กับปัญหาท้องไม่พร้อม
| ประวัติศาสตร์กรมป่าไม้และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของภาครัฐ | เส้นทางป่าชุมชน | ป่ากับภูมิปัญญาของชาวสืง
"เอะที เกอต่อที เอะก่อ เกอต่อก่อ" วิถีชีวิตปกาเกอญอกับการอนุรักษ์ | เรื่องเล่าจากบ้านกยติะ | วันสากลชนเผ่าพื้นเมืองโลก

contents | สารบัญ

5 บทความพิเศษ

บ้านป่าแพ่ง
เมื่อตุลาการถูก
ประชาชนพิพากษา

9 สยามเด็กเล่น

พร้อมหรือไม่? กับ
ปัญหาท้องไม่พร้อม

18 เล่า เรื่อง เรา

ป่ากับภูมิปัญญาของชาวลีซู่

12 เรื่องจากปก

ประวัติศาสตร์กรมป่าไม้และการ
จัดการทรัพยากรป่าไม้ของภาครัฐ

16 เส้นทางป่าชุมชน

19 เข้า ถึงใจ

"เอาะก็ เกตอที่
เอาะก่อ เกตอก่อ"
วิถีชีวิตปกาเอะญอ
กับการอนุรักษ์

26 ยาใจคนชายขอบ

เรื่องเล่าจากบ้านกุง๊ะ

29 พิธีรับส่งสาร

วันสากลชนเผ่าพื้นเมืองโลก

วารสาร เสียงชนเผ่า

สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง

วารสารราย 4 เดือน

กันยายน 2561 ปีที่ 9 ฉบับที่ 7

บรรณาธิการอำนวยการ วัชรณิ์ ตามี
บรรณาธิการ ขวัญเยี่ยม จิตอารีย์
กองบรรณาธิการ วัชรณิ์ ตามี/สุมิตรชัย หัตถสาร/สุพจน์ หล้า
ภาสตรา บุญวิจิตร/ขวัญเยี่ยม จิตอารีย์
รูปแบบ/ศิลปกรรม ดอกไม้ สตูดิโอ

จัดทำโดย

โครงการพัฒนาระบบและบริหารสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ (พชช.)
โทรศัพท์ 088 2524 790
อีเมล http.mailgroup@gmail.com
และ wtamee@gmail.com

สนับสนุนโดย

สำนัก 9 สำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สนใจรับข่าวสารหรือเสนอแนะ ได้ที่

โครงการพัฒนาระบบและบริหารสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ (พชช.)
โทรศัพท์ 088 2524 790
อีเมล wtamee@gmail.com
และ dokmaistudio@gmail.com

ผ่านไปแล้วสำหรับงานวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ประจำปี 2561 ในวันที่ 8-10 สิงหาคมที่ผ่านมา ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ซึ่งวันที่ 9 สิงหาคม ถือเป็นวันชนเผ่าพื้นเมืองโลก ปีนี้องค์การสหประชาชาติได้เลือกประเด็น "การอพยพและย้ายถิ่นของชนเผ่าพื้นเมือง" เป็นหัวข้อหลักสำหรับรณรงค์ เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นเป็นปัญหาที่ชนเผ่าพื้นเมืองทั่วทุกมุมโลกกำลังประสบอยู่ ซึ่งนอกจากเหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง ภัยธรรมชาติที่รุนแรงแล้ว ยังมีเหตุจากการได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเขื่อน การส่งเสริมให้ขยายพื้นที่การเกษตร การสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน การทวงคืนพื้นที่และทรัพยากรให้เป็นของรัฐ เช่น การประกาศเขตอุทยานหรือเขตอนุรักษ์กับที่ชาวบ้าน การไร้ที่ทำกินและที่อยู่อาศัย วิถีชีวิตที่แปรเปลี่ยน ตลอดจนถึงปัญหาการละเมิด ทำให้ชาวบ้านไม่อาจดำรงชีวิตในวิถีที่ควรจะเป็นได้ การอพยพย้ายถิ่นจึงเกิดขึ้น แม้ว่าจะไม่เต็มใจก็ตาม

"วิถีชนเผ่าพื้นเมือง 4.0" สู่สังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน" คือแนวคิดหลักของงานวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยในปีนี้ ประเทศไทยในยุค 4.0 จึงอาจเป็นยุคที่ประชาชนต้องเรียกร้องถามหาความเป็นธรรมอย่างถึงที่สุดก็เป็นได้ ถ้าลองไล่เรียงหลายๆ เหตุการณ์ที่ผ่านมา หลายเรื่องราวยังไม่มีคำตอบสำหรับ "สังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน" คดีวิสามัญฯ ชัยภูมิ ป่าแส ล่วงผ่านมาเป็นปี ยังไม่มีคำตอบจากกล้องวงจรปิด ปู่คออี พ่อเผ่าปกาเกอญอแห่งกระจาน ยังไม่อาจหวนคืนสู่บ้านเกิดได้ หลังจากเจ้าหน้าที่ได้เผาทำลายบ้านเรือนและยังข้าว แม้ว่าปู่จะเกิดก่อนการประกาศเขตอุทยานก็ตาม บัตรทอง สิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยจะยังอยู่กับเราหรือไม่? แม้จะนำยีนดีที่เด็กๆ จากทีมหมูป่าหลายคนได้รับสัญชาติไทย แต่ยังมีคนไทยผู้ไร้สถานะอีกไม่น้อยที่ยังรอคอยสิทธินี้เช่นกัน ไหนจะยังมีเรื่องแม่น้ำโขงที่พร้อมระเบิดเกาะแก่งได้ทุกเมื่อและล่าสุด บ้านพักศาลเซงดอยสุเทพ หรือ "บ้านป่าแห้ว" ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนให้ประชาชน นานาประเด็นเหล่านี้จะเป็นความโดดเด่นของไทยแลนด์ยุค 4.0 ยุคที่อำนาจของรัฐมีมหาศาลแต่ความยุติธรรมหาได้ยากยิ่ง

เมื่อเราเป็นประชาชนคนไทยยุค 4.0 เราคงต้องเผชิญหน้ากันต่อไป
คงไม่มีหนทางใดนอกจากฟันฝ่าไปด้วยกัน

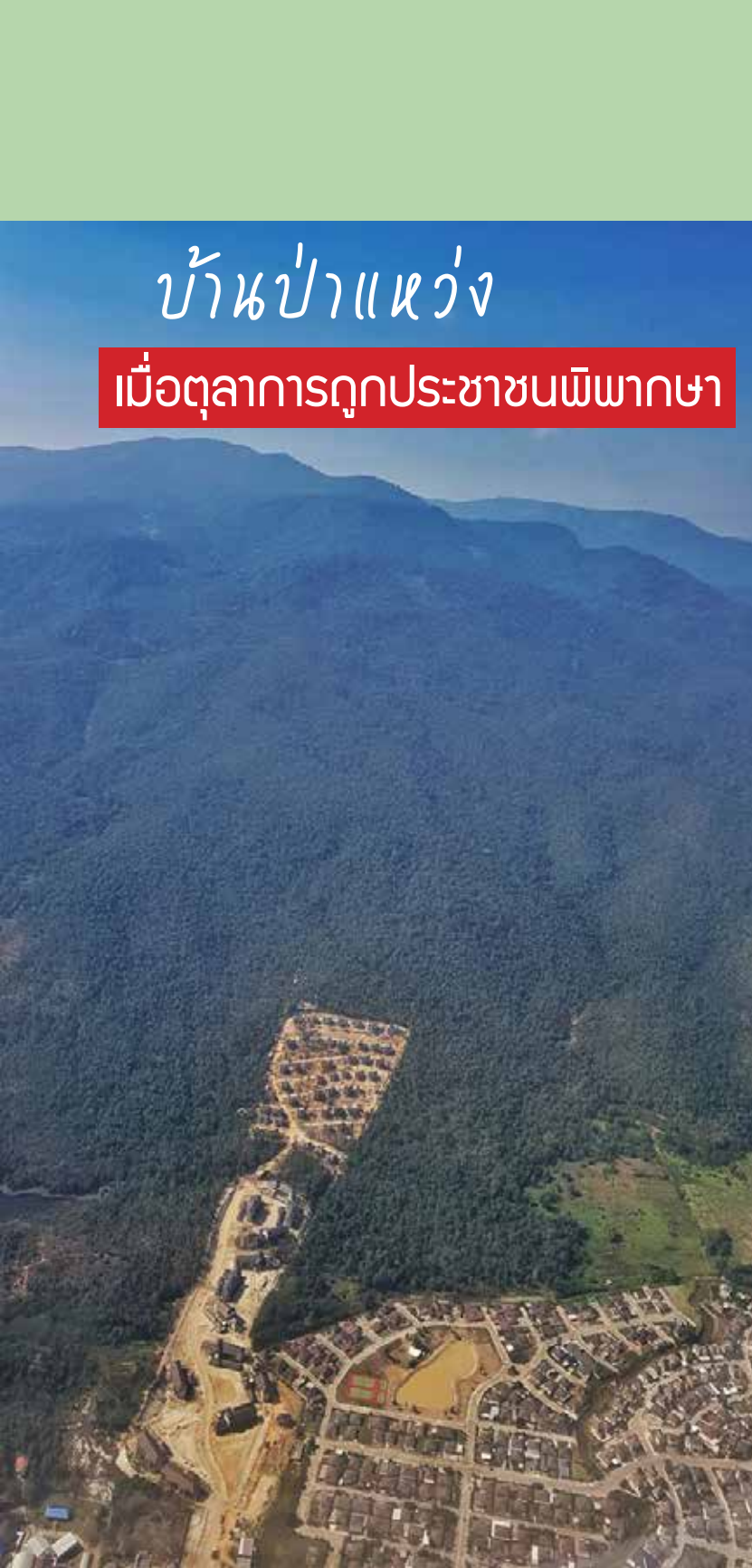
ขวัญเรียม จิตอารีย์
บรรณาธิการ

"For to be free is not merely
to cast off one's chains,
but to live in a way that respects
and enhances the freedom of others."

อิสระไม่ใช่การปลดโซ่ตรวนที่ล่ามเอาไว้
แต่คือการใช้ชีวิตอยู่อย่างเคารพและส่งเสริมเสรีภาพของผู้อื่น

Nelson Mandela
เนลสัน แมนเดลา

บ้านป่าแขวง

เมื่อตุลาการถูกประชาชนพิพากษา

บทความพิเศษ

เรื่อง : บัณรส บัวคลี่

ภาพ : เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ

1. มติมหาชน

การออกมาคัดค้านแสดงความเห็นด้วยกับโครงการบ้านพักข้าราชการตุลาการ เชียงดอยสุเทพ เขตอ.แม่ริม เชียงใหม่ ที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “หมู่บ้านป่าแขวง” มีมาตั้งแต่ราวเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ต่อเนื่องถึงการจัดชุมนุมใหญ่ที่ช่วงประตูท่าแพ 29 เมษายน มีข้อตกลงเพื่อแก้ปัญหาระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในอีกสัปดาห์ถัดมา และมีเหตุการณ์ต่อเนื่องยืดเยื้อต่ออีกหลายเดือน ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ไม่ปกตินักสำหรับสังคมไทย เพราะที่ผ่านๆ มาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐมักจะถูกกับฝ่ายบริหารก็คือ รัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม หรือโครงการพัฒนาต่างๆ ไม่เคยมีสถาบันตุลาการเป็นคู่ปฏิบัติ

อันที่จริง การคัดค้านโครงการหมู่บ้านป่าแขวงมีมาก่อนหน้านี้แล้วหลายปี อย่างน้อยเมื่อราวกลางปี 2559 ก็เกิดมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในโซเชียลมีเดีย ทำให้สื่อกระแสหลักนำเสนอตาม จนทำให้ศาลอุทธรณ์ภาค 5 ต้องเปิดแถลงข่าวชี้แจงว่าโครงการนี้ไม่ได้อยู่ในเขตป่าสงวนหรืออุทยานแห่งชาติและดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งยังขู่ว่าเนิ่นครึ้นผู้ที่น่าเสนอข่าวสารพัดเคลื่อน มีผลให้กระแสวิพากษ์วิจารณ์เงียบหายไป จนกระทั่งโครงการสร้างเกือบแล้วเสร็จ สภาพของการเปิดหน้าดิน ลักษณะรูปร่างรูปทรงความหรุหราบถูกเปิดเผยออกสู่สาธารณะ ก่อให้เกิดกระแสคัดค้านรอบใหม่ที่ตั้งขึ้นจนนำไปสู่การรวมกลุ่มกันของประชาชนในนาม “เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ” ในที่สุด

ทั้งๆ ที่สำนักงานศาลยุติธรรมพยายามบอกผ่านสื่อว่าโครงการนี้ดำเนินการอย่างถูกกฎหมาย ที่ดินตรงนั้นเป็นที่ราชพัสดุซึ่งได้รับอนุญาตให้ใช้ตั้งแต่พ.ศ. 2549 มีการเสนอโครงการมาเป็นลำดับ แต่ทว่า ยังไม่สามารถดับความไม่พอใจของประชาชนได้ เพราะสิ่งที่ประชาชนไม่เห็นด้วยก็คือประเด็น “ความเหมาะสม” ไม่ใช่การถามว่าถูกกฎหมายหรือไม่

ต่อให้ถูกกฎหมาย แต่หากไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่พอใจของสังคม ขัดแย้งกับความเชื่อบุคคลวัฒนธรรม โครงการก็ยากจะอยู่ได้

ในราวปลายเดือนเมษายน 2561 รัฐบาลได้ทำโพลถามความเห็นประชาชนผ่านเว็บไซต์ไทยคู่ฟ้าของทำเนียบรัฐบาล ว่าคิดเห็นอย่างไรกับโครงการบ้านพักข้าราชการตุลาการ ปรากฏว่ามติมหาชนที่แสดงความเห็นเข้าไปส่วนใหญ่ถึงมากกว่าร้อยละ 80 บอกว่าให้รื้อออก! จนที่สุดนายสุวัจน์ ดันยวรรธนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้มาเจรจากับเครือข่ายประชาชนที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ 6 พฤษภาคม 2561 ยอมรับข้อตกลงจะไม่ให้มีผู้อาศัยในเขตพื้นที่บ้านเดี่ยว 45 หลังและอาคารชุด 9 หลังซึ่งล้ำขึ้นไปในป่า จะให้สำนักงานศาลฯ ส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวคืนคืนให้ธนารักษ์และมีการฟื้นฟูต่อไป ส่วนการจะรื้อหรือทำอะไรให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณา ขณะที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม หรือ ก.บ.ศ. อันเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของฝ่ายตุลาการก็มีมติยอมรับให้ฝ่ายบริหารคือรัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหาให้แทน

ปรากฏการณ์ป่าแห่งบอกเราว่า มติของมหาชนที่เห็นพ้องต้องกันว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ถูกต้องและถูกใจตามที่สังคมเห็น มีน้ำหนักมากกว่าข้ออ้างทางกฎหมาย แม้ผู้อ้างจะเป็นถึงผู้พิพากษาตุลาการก็ตาม

2.ป่าของท่าน-ป่าของประชาชน

ปรากฏการณ์ป่าแห่ง ยังทำให้สังคมมองเห็นความย้อนแย้ง ลึกซึ้งต่อนิยามคำว่า ป่าไม้ การอนุรักษ์ และวาทกรรม คนสามารถอยู่ร่วมป่า ที่น่าพิศวง

เพราะก่อนหน้านี้ รัฐมักจะเป็นผู้ผูกขาดนิยามความหมายของ “ป่าไม้” ว่าแบบไหนคือป่า ป่าตรงไหนเรียกว่า ป่าเสื่อมโทรม ป่าสงวน ป่าอุทยาน ฯลฯ

แต่มารอบนี้ แม้รัฐพยายามพร่ำอธิบายว่าที่ตรงนั้นไม่ใช่ป่า แต่เป็นที่ราชพัสดุของราชการ แต่ทว่าประชาชนกลับประสานเสียงบอกว่าที่บริเวณนั้นคือป่า เป็นป่าสมบูรณ์ไม่ใช่ป่าเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นนิยามที่ไม่ต้องมีข้อกฎหมายใดๆ มารองรับ อาศัยสายตาและความรู้สึกที่ตรงนั้นเป็นป่าเชิงคดอสุเทพ จึงไม่เหมาะกับการปลูกสร้างใดๆ ของราชการ

และสังคมก็ดูเหมือนว่าจะเชื่อนิยามความหมายจากดวงตาที่เห็น มากกว่านิยามความหมายที่รัฐนิยาม

ป่าของประชาชน กับ ป่าของรัฐมักจะไม่ตรงกันเสมอมา

ความน่าประหลาดอีกประการก็คือ บุคลากรของสำนักงานศาลฯ พยายามจะบอกว่ามีความรักป่าไม้ มีหัวใจสีเขียวและการอนุรักษ์เช่นเดียวกัน โดยจะปลูกต้นไม้ปรับปรุงภูมิทัศน์คืนสภาพป่ากลับมาให้เขียวดังเดิม รวมทั้งบอกว่า คนสามารถอยู่ร่วมป่าได้ ซึ่งวาทกรรมคนอยู่ร่วม

ป่าได้ถือเป็นคนครั้งแรกๆ ที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้พูดออกมา เพราะก่อนหน้านี้สังคมมักจะได้อินคำพูดนี้จากประชาชนที่ถูกรัฐผลักดันออกจากพื้นที่ป่าที่รัฐเห็นว่าต้องไม่มีผู้คนอยู่ในเขตนั่น

แต่สังคมดูเหมือนจะไม่เชื่อคำกล่าวอ้างเหล่านั้น ยังคงยืนยันเรียกร้องให้ถอนโครงการออกไปและให้พื้นที่ป่ากลับคืนมาดังเดิมเท่านั้น

ปรากฏการณ์ป่าแห่ง เป็นกระแสดูและรูปธรรมที่สะท้อนความย้อนแย้งของการนิยามและการบริหารจัดการป่า ระหว่างรัฐกับประชาชน ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีกว่ามีความแตกต่างกัน ลึกลงไปถึงตั้งแต่ระบบคิดเลยเถิดเดียว เพราะระบบคิดของรัฐใช้กฎหมายเป็นตัวตั้ง ที่จะนิยามความหมายของคำว่าป่า ส่วนประชาชนนั้นยึดถือป่าตามสายตาและสภาพเป็นจริง ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนผ่านคำพูด การแสดงออก เช่น

บอกว่าการอนุรักษ์หมายถึงการปลูกต้นไม้มาเสริม ส่วนที่ได้ไถและถางออกไปให้กลับเขียวตามเดิม

3. (คนละ) มาตรฐานรัฐ-ประชาชน

ผู้เขียนเป็นหนึ่งในคณะกรรมการการศึกษาเพื่อจัดการสิ่งปลูกสร้างฯ ที่ตั้งขึ้นมาจากการเจรจา (แต่งตั้งเมื่อ 28 พ.ค. 2561 หลังการเจรจา 6 พ.ค.) และได้ทำงานร่วมกับกรรมการภาคส่วนราชการและนักวิชาการ คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่หาข้อเท็จจริง สามารถเรียกเอกสาร และเชิญหน่วยงานมาให้ข้อมูลเพื่อจะมีข้อเสนอแนะไปยังคณะกรรมการชุดใหญ่ต่อไป แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติเอกสารที่ขอไปไม่เคยได้รับ อาทิเช่น แบบแปลนก่อสร้าง และสัญญาก่อสร้างกับผู้รับเหมา

และยังได้ทราบจากนายกอบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม ซึ่งเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น (อปท.) ของพื้นที่ตั้งบ้านพักข้าราชการตุลาการ “บ้านป่าห้วย” ซึ่งเป็นอนุกรรมการคณะเดียวกัน ว่าขนาด อบต.ดอนแก้วเองก็ยังไม่เคยได้รับแบบแปลนก่อสร้าง ทั้งๆ ที่มีกฎกระทรวงออกตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร กำหนดให้หน่วยงานราชการที่ก่อสร้างในพื้นที่ของ อปท. ต้องส่งแบบแปลน และแจ้งว่าจะก่อสร้างล่วงหน้า จนบัดนี้เวลาผ่านไปกว่า 5 ปีก็ยังไม่เคยได้เห็นแบบแปลนที่ว่า

นี่เป็นการละเมิดกฎหมายอย่างแน่นอน แม้ว่าจะเป็นกฎหมายเล็กน้อยแค่ไม่ส่งเอกสารตามกำหนดก็ตาม

จึงเกิดคำถามต่อไปว่าแล้วโครงการนี้ยังอาจจะละเมิดกฎหมายอื่นๆ อีกหรือไม่ และก็ได้พบว่า อาจจะมีการละเมิดไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบ ข้อบังคับในระดับต่างๆ อีกหลายเรื่องด้วยกัน กล่าวคือ

การตัดไม้ ล้อมต้นไม้จำนวนมากในพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ ก็เช่นกัน ได้ดำเนินการโดยถูกต้องหรือไม่ โดยเฉพาะไม้หวงห้าม เช่นไม้สัก ที่หากจะตัดหรือล้อมย้ายจะต้องแจ้งเจ้าพนักงานเสียก่อน ผู้เขียนได้สอบถามเรื่องนี้ต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด ปรากฏว่าไม่เคยมีหน่วยงานได้รับแจ้งและทราบเรื่อง นี่ก็เป็นอีกประเด็นข้อสงสัย ยังมีกรณีข้อสงสัยกรณีการก่อสร้างอาจจะไปเปลี่ยนแปลงสภาพดั้งเดิมของทางน้ำสาธารณะ เพราะมีการสร้างท่อและฝาย (check dam) กันทางน้ำในพื้นที่โครงการ เรื่องนี้ภาคประชาชนชี้ว่าอาจจะมีกฎหมายตั้งแต่ช่วงแรกๆ ของการเคลื่อนไหวขนาดที่นำไปพูดในวงสนทนาร่วมกับแม่ทัพภาคที่ 3 พล.ท.วิจักขฐ์ สิริบรรสพ ที่ค่ายกาวิละ เชียงใหม่ เมื่อ 9 เม.ย. 2561 และมีตัวแทนราชการลุกขึ้นอธิบายว่าหากมีการรื้อล้าลำนน้ำมีความผิดแน่นอน แต่ปรากฏว่ากลับไม่มีหน่วยงานหน่วยใดไปตรวจสอบเลย

หรือว่านี่เป็นเพราะว่า โครงการนี้เป็นของสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีบารมีสูง ดังนั้นหน่วยงานราชการในพื้นที่จึงไม่กล้าไปตรวจสอบ จึงมีความอะลุ่มอล่วย แกล้งเป็นไม่ทราบเรื่อง ไม่เข้าไปตรวจสอบ ซึ่งแตกต่างจากกรณีประชาชนทั่วไป หากเกิดความผิด ตัดหรือล้อมต้นไม้หวงห้าม เช่นต้นสัก ต้นพญา โดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีการดำเนินคดีอย่างเข้มงวด ปรากฏในช่วงของสื่อมวลชนตลอดเวลา

การเข้มงวดกับประชาชน แต่ละวันอนุโลมกับหน่วยงานรัฐด้วยกันก็คือภาวะสองมาตรฐานนั่นเอง

4. บทเรียนของใคร

ปรากฏการณ์บ้านป่าแห่งควรจะเป็นบทเรียนสำคัญของสังคมไทยและของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานราชการ เพราะถึงที่สุดแล้ว หน่วยงานราชการไม่ใช่เป็นลูกค้ากำหนดกติกา หรือเป็นฝ่ายพิพากษาคัดสินเรื่องราวต่างๆ ของสังคมฝ่ายเดียว เพราะว่า สังคมและประชาชนก็สามารถตัดสินและพิพากษาการกระทำที่ไม่เหมาะสมของฝ่ายราชการได้เช่นกัน

ที่ผ่านมา ระบบราชการมักจะเชื่อและมีความอธิบายว่าราชการมีกฎระเบียบ มีขั้นตอนและดุลพินิจที่เข้มงวดกว่าปล่อยให้ประชาชน

คิดหรือดำเนินการกันเอง อาทิเช่น การเสนอ พ.ร.บ.ป่าชุมชนในอดีตมักจะถูกความคิดว่าปล่อยให้ประชาชนดูก็คือการเปิดช่องให้ทำลายป่า แต่หากยังอยู่ในมือของรัฐจะปกป้องดูแลได้ หรือเรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเรื่องจัดการทรัพยากร ทราย น้ำ หิน สัมปทานต่างๆ ฯลฯ รัฐก็มักจะมีความอธิบายว่าระบบกฎหมายและขั้นตอนของรัฐนั้นรอบคอบกว่า

แต่การที่หน่วยราชการได้อนุมัติให้ใช้ที่ราชพัสดุ 147 ไร่กว่าๆ บริเวณหมู่บ้านป่าแห้ว และยังให้มีการสร้างสิ่งปลูกสร้างมูลค่าพันกว่าล้านบาท มีการไถทำลายสภาพแวดล้อมยับเยิน ได้ทำลายความเชื่อดังกล่าวจนหมดสิ้น เพราะแท้ที่จริง ระบบราชการเองก็หาได้มีระบบและขั้นตอนดุลพินิจที่รอบคอบเหนือไปกว่าประชาชนแต่อย่างใด

และเอาเข้าจริง ระบบราชการนั้นก็มืดอ้อน หรือจุดโหว่ขนาดใหญ่ทำให้ไม่สามารถรักษามาตรฐานและดุลพินิจที่รอบคอบรัดกุมได้ เพราะระบบราชการไม่ได้เคร่งครัดกับตัวบทกฎหมายในระหว่างราชการด้วยกันเอง รวมถึงบุคคลผู้มีอำนาจบาปมีเหนือกว่า

จนบัดนี้ก็ยังไม่มีผู้ใด หรือหน่วยงานใดอธิบายบมลึกลับในกระบวนการได้มาของใบอนุญาตใช้ที่ราชพัสดุ 147 ไร่ที่พิเศษเหนือหน่วยงานใดแปลงนี้ แม้กระทั่งผู้เขียนและคณะอนุกรรมการฝ่ายประชาชนเองก็ยังไม่สามารถเจาะลึกไปถึงแก่นแท้ของเหตุการณ์ เพราะไม่มีผู้ใดกล้าเปิดรายละเอียดเอกสารและเหตุการณ์ในขณะนั้น

นอกจากนั้นเมื่อได้ที่ดินแปลงงานพิเศษเหนือหน่วยงานใดไปแล้ว ก็มีการออกแบบก่อสร้างและขอบประมาณเพื่อก่อสร้าง การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ก็เป็นความลับต่อสาธารณะเช่นเดียวกัน เพราะยังไม่มีมีการเปิดเผยแบบแปลน บันทึกท้ายสัญญาที่มีการแก้ไขสัญญา การก่อสร้างเป็นเรื่องภายในของหน่วยงาน เพราะครั้งหนึ่งตัวแทนของอบต.ดอนแก้วเจ้าของพื้นที่เคยขอเข้าไปตรวจสอบเพราะมีผู้ร้องเรียนเรื่องฝุ่นละอองปรากฏว่าไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไป มีการต่อสัญญาให้กับผู้รับเหมาจนถึง 3 ปี ล้วนแต่เป็นเรื่องราวลึกลับอยู่นอกการรับรู้ของสังคมและสาธารณะ

อำนาจและบาปมียิ่งใหญ่ทำให้หน่วยงานราชการด้วยกันเกรงใจ เลยกลายเป็นจุดอ่อนสำคัญก่อให้เกิดการต่อต้าน การวิพากษ์วิจารณ์ทางลบจากสังคมและประชาชน ตลอดถึงความสงสัยกลายเป็นวิกฤตศรัทธาทำให้สังคมแคลงใจกับสถาบันตุลาการ

นี่คือบทเรียนสำคัญของสังคม เพราะอาจจะเป็นครั้งแรกกระมังที่ ตุลาการถูกประชาชนพิพากษา

นักเขียนรับเชิญพิเศษ

บัณสร บัวคลี่

อดีต เป็นสื่อและคอลัมนิสต์มีสังกัด ปัจจุบัน เขียนหนังสืออิสระ และเป็นเกษตรกรมือใหม่ ทำหน้าที่โฆษกเครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ

พร้อมรึเปล่า ?

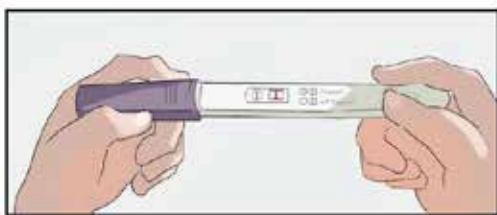
กับปัญหาที่ต้องไม่พร้อม

ท่ามกลางสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0 เทคโนโลยีที่รวดเร็ว เข้าถึงทุกประเด็นในสังคม ปรากฏการณ์ต่างๆ ในโลกโซเชียลบอกได้ว่าสังคมของเรากำลังเผชิญกับอะไร โดยเฉพาะวัยรุ่นที่โลกโซเชียลเป็นเสมือนโลกใบใหญ่ของพวกเขา หลายคนคงจำกันได้ถึงแฮชแท็กอันโด่งดัง #เย็ดได้ก็เลี้ยงได้ จากข่าวการตั้งท้องของเด็กสาววัยสิบสี่ที่มีคนวิจารณ์ในทางด่าทอและให้กำลังใจ มีคุณแม่วัยใสไม่น้อยที่ออกมาชื่นชม ให้กำลังใจ และยืนยันตนเองว่าสามารถเลี้ยงลูกได้ จนเกิดกระแสกลัวว่าจะเป็นการสนับสนุนการตั้งท้องในวัยรุ่น นอกจากนี้ยังมีกระแสจากละคร “คุณแม่วัยใส The Series” ที่สร้างจากไลน์เว็บตูน ฉายทางไลน์ทีวีในปีที่ผ่านมา และฉายซ้ำอีกครั้งในปีนี ชีรีย์ฉายภาพการเผชิญสภาวะคุณแม่วัยใสของเด็กนักเรียนมัธยมปลายในมุมที่ค่อนข้างมองโลกในแง่ดี ในขณะที่ความเป็นจริงคุณแม่วัยใสจำนวนมากไม่ได้โชคดีเช่นนั้น ในชนบทแทบจะเป็นเรื่องปกติไปแล้วที่เราจะเห็นเด็กสาววัยรุ่นออกจากโรงเรียนมาเลี้ยงลูก หลังจากนั้นพ่อแม่จะเป็นผู้เลี้ยงดูหลานเมื่อแม่วัยรุ่นเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ ชีวิตคู่ของวัยนี้ไม่ค่อยยืนยาวนัก บางคนตั้งท้องซ้ำอีกครั้งในเวลาเพียงไม่นาน ปัญหาการท้องไม่พร้อมเกิดขึ้นทั้งในสังคมเมืองและชนบท แม้จะพูดกันว่าสมัยนี้ท้องก็เรียนได้ แต่ความจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น

จากสถิติการคลอดในประเทศไทย พบว่าในปี 2556 มีจำนวนเด็กที่คลอดจากแม่วัยรุ่น อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 125,371 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ของการคลอดทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่มีอยู่ร้อยละ 13.9 การคลอดของวัยรุ่นอายุ 15-19 ปีต่อประชากรหญิงในช่วงอายุดังกล่าว 1,000 คน มีอัตราการตั้งครรภ์ร้อยละ 51.2 สูงเป็นอันดับ 2 ในเอเชีย นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้ติดเชื้อ HIV รายใหม่ที่เป็นวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้นและยังมีการทำแท้งของวัยรุ่นเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 จึงเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยนับอายุตั้งแต่ 10-20 ปี มุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา ให้คำปรึกษา ให้บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ช่วยเหลือคุ้มครองวัยรุ่นตั้งครรภ์ในวัยเรียนให้เรียนต่อได้อย่างเหมาะสม ได้รับการรักษาความลับเป็นส่วนตัว และที่สำคัญคือ วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง นี่คือการก้าวร้าวๆ ของ พ.ร.บ.นี้

หากลองนึกย้อนไปไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยไหน จะเห็นว่าสังคมไทยไม่เคยเปิดรับเรื่องเพศ ลูกสาวบ้านไหนมีเรื่องชู้สาวให้ครอบครัวฉวยมอง จะต้องมียันต์ถูกจับแต่งงานทันที เรื่องเพศถูกมองว่าน่าอับอาย ขัดหลักศีลธรรมอันดีงาม จะพูดคุยกอย่างเปิดเผยไม่ได้ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาของเราจึงมีน้อย แม้เด็กสงสัยซักไ้ถามเอาจากผู้ใหญ่ก็อาจจะไม่ได้คำตอบทัศนคติทางลบนี้ทำให้เยาวชนของเราพลาดโอกาสรู้ในเรื่องที่ควรรู้ในวัยของพวกเขา แม้ในวันนี้จะมีการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน แต่ยังไม่เพียงพอและทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัยรุ่นเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและข้อมูลข่าวสารได้ง่าย ดูเหมือนการหาความรู้เรื่องเพศศึกษาก็น่าจะง่ายด้วย และเช่นเดียวกันช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างวัยรุ่นเองก็ง่ายดายหลายหลากขึ้นด้วย การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเริ่มค่อยๆ กลายเป็นเรื่องปกติ ทั้งยังมีอายุน้อยลงกว่าเดิม ปัญหาการท้องไม่พร้อม จึงเป็นสิ่งที่บอกลถึงความไม่พร้อมของสังคมไทยในการรับมือกับปัญหานี้

แล้วทำไมเราถึงไม่พร้อมสักที? ปัญหานี้ตอบยาก ถ้าให้พูดกันจริงๆ เราคงจะยังไม่พร้อมไม่ว่าจะเป็นเมื่อไรก็ตาม ถ้าเรายังไม่ยอมรับความจริงที่ว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ

การกีดกันหรือปิดกั้นไม่ให้วัยรุ่นรู้จักเรื่องเพศ ยิ่งจะทำให้เกิดปัญหา เพราะถึงอย่างไรก็ไม่อาจควบคุมเรื่องนี้ได้อย่างเด็ดขาด แต่ก็มีใช้การปล่อยปละละเลย การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งที่ควรทำ การรู้จึงดีกว่าไม่รู้ การป้องกันจึงดีกว่าการรอแก้ไขปัญหา แต่มีข้อว่าที่ผ่านมาเราไม่เคยพบเจอปัญหาจากอดีตเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว ในปี 2549 มีผู้ติดเชื้อ HIV รายใหม่เพิ่มขึ้นถึง 16,000 ราย และการใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่นต่ำกว่าร้อยละ 50 จนต้องมีการรณรงค์ให้มีการพกถุงยางอนามัยเตรียมพร้อมไว้ ทุกคนคงจำสโลแกน “ยี่ห้อพกถุง” ได้ เพราะการมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอับอาย การพกถุงยางเป็นวิสัยของคนหมกมุ่นทางเพศ สำนวน การพกถุงยางถูกมองในแง่ลบ วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่กล้าเข้าไปซื้อถุงยางอนามัยในร้านค้าหรือสถานอนามัยและโรงพยาบาลที่แจกฟรี การเข้าถึงถุงยางอนามัยกลายเป็นเรื่องยากที่ต้องฝ่าฝืนทัศนคติของคนในสังคม แม้ว่าการใช้ถุงยางอนามัยจะเพิ่มขึ้น การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และการท้องไม่พร้อมลดลง แต่พอผ่านช่วงเวลากราฟการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของเราก็น่าจะค่อยๆ ขยับขึ้นจนกลายเป็นอันดับ 2 ของอาเซียนในปี 2556 ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ขณะที่เรื่องถุงยางอนามัยยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า ควรจะติดตั้งตู้กดถุงยางอนามัยในสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้วัยรุ่นเข้าถึงได้ง่ายในราคาไม่แพง จะช่วยลดปัญหาได้ แต่บางส่วนกลับเห็นว่าเป็นการชี้ช่องทางให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น บ้างก็อ้างถึงภาพลักษณ์ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา และการต่อต้านไม่เห็นด้วยของผู้ปกครอง ประเด็นนี้จึงยังเป็นข้อถกเถียงที่ไร้ข้อสรุปอยู่เช่นเดิม

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนี้ (2553-2555) หลายจังหวัดพบสถานการณ์ท้องไม่พร้อมเช่นเดียวกัน มีความหนักหน่วงรุนแรงของปัญหาแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม มีชลบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ นครนายก สมุทรสาคร เป็นจังหวัดลำดับต้นๆ สระแก้ว คือจังหวัดอันดับที่ 10 และอำเภอวังน้ำเย็นมีจำนวนแม่วัยรุ่นสูงเป็นอันดับ 1 ของจังหวัด จึงขอยกมาเป็นตัวอย่างในการจัดการกับสถานการณ์ปัญหานี้ ซึ่งในปี 2554 พบการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น 192 ราย อายุระหว่าง

11-19 ปี มีการท้องรอบสอง 2 ราย และมีการท้องซ้ำรอบสี่ 1 ราย ทั้งมีการติดเชื้อ HIV ในอายุ 14 และ 18 ปี ทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชน เห็นว่าทุกฝ่ายต้องร่วมกัน จัดการแก้ไข จึงได้ตั้งคณะกรรมการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ขึ้น ในโรงพยาบาลและสร้างเครือข่ายดำเนินงานแบบสหวิชาชีพ มีการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิดแก่ เยาวชน มีการสร้างเยาวชนอาสาสมัครเพื่อสื่อสารกับเพื่อนวัย เดียวกัน มีการสร้างความเข้าใจกับพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสื่อสาร กับลูกหลาน ทั้งโรงเรียนยังช่วยเหลือให้เด็กเรียนจนจบ ทุกคน เห็นว่านอกจากการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแล้ววัยรุ่นน ต้องเข้าถึงถุงยางอนามัย จึงให้มีการตั้งตู้บริการถุงยางอนามัย ขึ้นในโรงเรียนวังบูรพา 1 เครื่อง โรงพยาบาลวังน้ำเย็น 6 เครื่อง ตั้งในหมู่บ้านอีก 1 เครื่อง ถือได้ว่าเป็นแห่งแรกของประเทศที่ ติดตั้งตู้บริการถุงยางอนามัย ต่อมาในปี 2555 พบว่ามีการตั้ง ครรภ์ของคุณแม่วัยรุ่น 190 ราย ปี 2556 มี 203 ราย และปี 2557 ลดลงเหลือ 75 ราย ปี 58 เหลือ 56 คน จะเห็นได้ว่า สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ต้องใช้เวลาแก่ การปรับเปลี่ยนนี้ด้วย

ถ้าถามว่าวันนี้สถานการณ์ท้องไม่พร้อมของวัยรุ่นดีขึ้น หรือไม่ จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าอัตราคลอด ในวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี ถือว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น ตั้งแต่ ปี 2555 ที่มีอัตราการคลอดถึง 54.3 ต่อพันประชากร ปี 2559 ลดลงมา เหลือ 42.5 นับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2559 - มิถุนายน 2560 อยู่ ที่ 36.6 ต่อพันประชากร และมีข่าวจากบางสำนักข่าวที่รายงาน ว่า การท้องในวัยรุ่นพุ่งสูงถึงร้อยละ 75 ซึ่งตัวเลขต่างๆ เหล่า นี้มีการประเมินผลจากฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน แต่สถิติหนึ่งที่ น่าสนใจ คือ สถิติการใช้บริการสายด่วน 1663 ซึ่งเป็นสายด่วน ให้คำปรึกษาเรื่องเอดส์และการท้องไม่พร้อม พบว่าในปี 2560 ที่ผ่านมามีผู้ใช้บริการกว่า 4 หมื่นราย แบ่งเป็นปรึกษาเรื่อง เอดส์ ร้อยละ 58.33 และปรึกษาเรื่องท้องไม่พร้อม ร้อยละ 41.67 หรือประมาณ 18,507 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2559 ที่สถิติ อยู่ที่ 13,465 ราย แบ่งเป็นคนที่ตั้งท้องแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 75

อ้างอิงจาก
https://www.matichon.co.th/local/news_32339
<https://prachatai.com/journal/2017/11/73943>
<https://www.youtube.com/watch?v=9Ba89o3G5tY>

ส่วนใหญ่คนที่ตั้งท้องมีอายุดำกว่า 20 ปี มีสาเหตุจากการไม่ คุมกำเนิด

จากตัวเลขอันน่าสับสนเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิดของวัยรุ่นไทย ได้เป็นอย่างดี นับว่ายังดีที่มีช่องทางการสื่อสารให้คำปรึกษา นอกจากสายด่วน 1663 แล้วยังมีการพูดคุยผ่านเฟซบุ๊กเพื่อ ให้วัยรุ่นเข้าถึงได้ง่ายขึ้น มีการให้บริการฝังยาคุมกำเนิดฟรีแก่ วัยรุ่นอายุ 10- 20 ปี ที่โรงพยาบาลรัฐทั่วประเทศ (อายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ปกครองต้องยินยอมก่อน) แต่ทำไมวัยรุ่นส่วนหนึ่งจึง ยังไม่คุมกำเนิด ระหว่างเส้นทางนี้เราขาดการเชื่อมต่ออะไรไป เกิดช่องว่าง ณ จุดไหน คงดีไม่น้อยหากการพูดคุยให้คำปรึกษา เกิดขึ้นกับคนใกล้ชิดในครอบครัว คำถามที่ถามได้รับคำตอบที่ ถูกต้อง ปัญหาที่จะเกิดคงไม่เกิดขึ้น เราจะเตรียมความพร้อม กับความไม่พร้อมนี้อย่างไร การเปิดใจยอมรับความจริงใช่ คำตอบหรือไม่สำหรับสังคมไทยในตอนนี้ ?

เรื่องจากปก

เรื่อง : ศาสตรา บุญวิจิตร

ประวัติศาสตร์กรมป่าไม้

และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของภาครัฐ

แต่เดิมในอดีต ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบป่าไม้หรือครอบครองป่าไม้ ประชาชนหรือใครก็สามารถใช้ประโยชน์จากป่าได้ ถือเป็นทรัพยากรส่วนรวม

ต่อมาเจ้าผู้ครองนครฝ่ายเหนือ (ในแต่ละเมือง เช่น เชียงใหม่ แพร่ น่าน) ถือป่าไม้เป็นกรรมสิทธิ์ตามเขตแดนของตนเอง ผู้ใดประสงค์ทำไม้ต้องขออนุญาตจากเจ้าผู้ครองนคร โดยยอมเสียเงินให้ตามจำนวนไม้ที่ตัด เรียกว่า “ค่าตอไม้” ส่วนประชาชนทั่วไปยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ตามปกติ

พ.ศ.2369 พม่าเสียดินแดนหัวเมืองมอญให้แก่อังกฤษ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับล้านนา จึงมีชาวอังกฤษข้ามเข้ามาค้าขายและทำป่าไม้ รวมถึงชาวพม่าในบังคับอังกฤษที่ข้ามเข้ามาทำป่าไม้จำนวนมาก ทำให้มีปัญหาเรื่องเขตแดน

พ.ศ.2411 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) ขึ้นครองราชย์

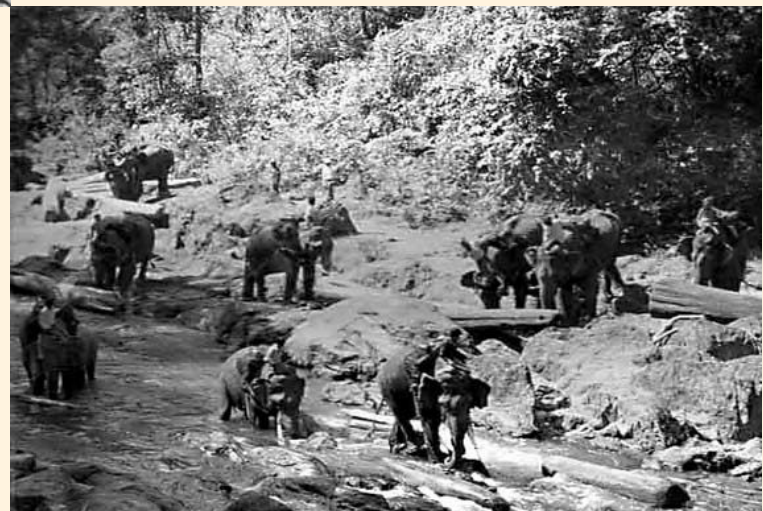
พ.ศ.2416 ราชสำนัก กรุงเทพฯ ส่งพระนรินทรราชเสนี (พุ่ม ศรีไชยยันต์) มาเป็นข้าหลวงดูแลหัวเมืองใหญ่ ประจำนครเชียงใหม่ เพื่อควบคุมดูแลนครเชียงใหม่ นครลำปาง และนครลำพูน

- รัฐบาลสยามและรัฐบาลอังกฤษ ตกลงแลกเปลี่ยนสัตยาบัน “สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลสยามกับรัฐบาลอินเดียเพื่อการส่งเสริมการพาณิชย์ระหว่างพม่าของอังกฤษ กับอาณาเขตเมืองเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน” หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “สนธิสัญญาเชียงใหม่” อันเป็นการรับประกันว่าประเทศราชหัวเมืองฝ่ายเหนือเป็นดินแดนของสยาม
- เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย หากเจ้าผู้ครองนครเมืองต่างๆ จะทำสัญญาการทำป่าไม้กับชาวต่างประเทศ ต้องได้รับความยินยอมจากส่วนกลาง คือกรุงเทพฯ ก่อน

พ.ศ.2417 รัชไทย (ในรัชกาลที่ 5) เข้าแทรกแซงการเมืองของหัวเมืองฝ่ายเหนือ โดยออกพระราชบัญญัติสำหรับรักษาเมือง แต่ยังให้สิทธิในการครองเมือง

พ.ศ.2426 รัฐไทย (ในรัชกาลที่ 5) ทำสัญญาทางพระราชไมตรีกับอังกฤษ ทำให้บริษัทต่างประเทศ เข้ามาทำไม้มากขึ้น

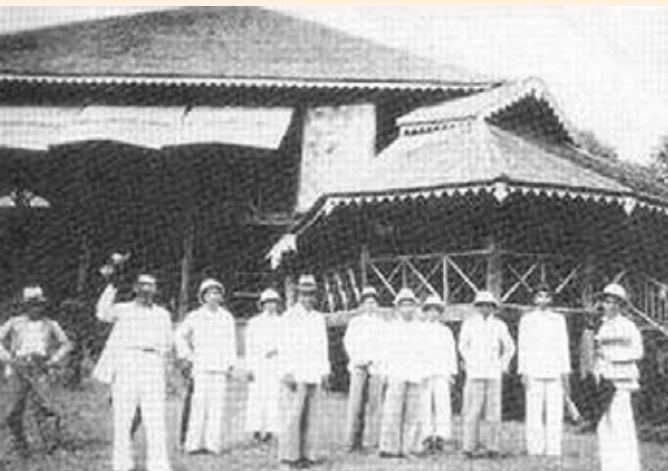
- รัฐไทยอนุญาตให้ชาวยุโรปเข้าทำป่าไม้สักในเขตที่สยามดูแล
- ต่อมาเกิดการแย่งชิงการทำป่าไม้ แต่ละฝ่ายให้เงินกินเปล่าจำนวนมากแก่ผู้ครองนคร เพื่อติดสินบนในการได้รับสิทธิ์ทำไม้ การควบคุมดูแลหลวม ไม่เป็นระบบ เกิดความซ้ำซ้อนในการให้สิทธิ์ในการทำไม้
- มีข่าวลือในกรุงเทพฯ ว่า พระราชินีนาถวิกตอเรียแห่งสหราชอาณาจักรจะทรงรับเจ้าดารารัศมี เจ้าราชธิดาองค์เล็กในพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ผู้ครองนครเชียงใหม่ไปเป็นพระราชธิดาบุญธรรม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีโสกันต์และอัญเชิญพระกุนทล(ตุ้มหู) และพระอำมรงค์เพชรไปพระราชทานเป็นของขวัญแด่เจ้าดารารัศมี โดยถือว่าของขวัญดังกล่าวเป็นการหมั้นหมาย

พ.ศ.2427 รัฐไทยส่งพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชา มาเป็นข้าหลวงดูแลการทำป่าไม้ของหัวเมืองฝ่ายเหนือ

- มีประกาศ เรื่อง ซื้อขายไม้ขนสัก และประกาศเรื่องตัดไม้สัก เพื่อควบคุมให้การทำสัญญาทำป่าไม้อยู่กับรัฐบาลหรือข้าหลวงจากกรุงเทพฯ เท่านั้น ห้ามเจ้านายฝ่ายเหนือออกใบอนุญาต ซึ่งเป็นการลดอำนาจของผู้ครองนครโดยตรง

พ.ศ.2428 พม่า ได้ปิดป่า ไม่ให้มีการทำป่าไม้สัก เพราะสภาพป่าเสื่อมโทรม แต่ความต้องการไม้ของชาวยุโรปยังมีมากและธุรกิจนี้ยังสร้างกำไรแก่พวกเขาได้อีกมาก ประกอบกับชาวยุโรปเริ่มทำป่าไม้ได้ชำนาญแล้ว จึงทำให้บริษัททำไม้ของยุโรปเริ่มเข้ามาทำกิจการในหัวเมืองภาคเหนือในเขตการดูแลของรัฐไทย

พ.ศ.2429 เจ้าดารารัศมีเสด็จลงมาถวายตัว ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ซึ่งต่อมาภายหลังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(ร.5) โปรดเกล้าฯ พระราชทานสถาปนาพระอิสริยยศเป็น “พระราชชายา”

พ.ศ.2432 เกิดกบฏพญาผาบ ที่เชียงใหม่

- บริษัทบอมเบย์ เบอร์มา อินดดิง จำกัด (Bombay Burma Trading Corporation, Ltd.) ของอังกฤษ ซึ่งเป็นใหญ่และมีอิทธิพลมากในประเทศพม่า เข้ามาตั้งสาขาที่เชียงใหม่

พ.ศ.2435 บริษัทสยามฟอเรสต์ จำกัด (Siam Forest Company, Ltd.) เข้ามาทำป่าไม้ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น แอ่งโกลสยามและแอ่งโกลไทย จำกัด

พ.ศ.2438 รัฐไทยได้ยืมตัว Mr. H.A.Slade ชาวอังกฤษ ผู้ชำนาญการทำป่าไม้ของพม่าให้มาวางแผนและสำรวจการทำป่าไม้ ซึ่ง Mr. H.A.Slade ได้เสนอหลากหลายวิธีการในการจัดการป่าไม้

พ.ศ.2439 กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นชอบกราบบังคมทูลฯ และลงพระปรมาภิไธยในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2439 ถือเป็นวันสถาปนากรมป่าไม้ การจัดการป่าไม้โดยรัฐไทยก็เริ่มต้นตั้งแต่นั้นมา โดยมี Mr. H.A.Slade เป็นเจ้ากรมป่าไม้คนแรก

- บริษัทหลุยส์ ที. เลียวโนเวนส์ (Louis t.Leonowens Ltd.) ซึ่งแยกมาจากบริษัทบริติชบอร์เนียว เข้ามาทำป่าไม้

พ.ศ.2445 เกิดกบฏเจ็ยวที่เมืองแพร่

พ.ศ.2448 บริษัทของชาวเดนมาร์ก บริษัทอีสต์ เอเชียติก จำกัด เข้ามาทำป่าไม้

พ.ศ.2452 บริษัทของฝรั่งเศส บริษัทเอเซียติก เออาฟริเกน เข้ามาทำป่าไม้

- เริ่มมีผู้ทำไม้รายย่อย ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นนำที่เป็นนายทุนของสยามได้แก่บริษัทล่าช้า จำกัด ของนายอึ้ง ล่าช้า ซึ่งเป็นคนในบังคับฝรั่งเศส ,บริษัทกิมเซ่งหลี จำกัด ก่อตั้งโดย นายอากรเต็งหรือหลวงอุดรภักดิ์พานิช ซึ่งมีทุนน้อยกว่าชาวยุโรป นอกจากนี้ยังมีเจ้านายจากเมืองต่างๆ โดยเฉพาะเมืองแพร่และเมืองน่าน คนอเมริกัน คนฮอลันดา และคนท้องถิ่น

พ.ศ.2440 พระเจ้าอินทรวชิยานนท์ ทรงถึงพิราลัย (เสียชีวิต) จึงถือว่าสิ้นสุดผู้ครองนครเชียงใหม่ที่มีอำนาจปกครองอย่างแท้จริง

พ.ศ.2442 ล้านนาได้รับการปฏิรูปการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล เป็นการยกเลิกฐานะหัวเมืองประเทศราช และผนวกดินแดนล้านนาที่อยู่ใต้ปกครองนครเชียงใหม่มาเป็นส่วนหนึ่งของสยาม

พ.ศ.2468 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว(ร.7) ขึ้นครองราชย์ วันที่ 26 พฤษภาคม

- เจ้าราชบุตร (น้อยแก้วเมืองพวน) ผู้รั้งเจ้านครลำปางถึงอนิจกรรม (เสียชีวิต)

พ.ศ.2474 เจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้านครน่านถึงพิราลัย (เสียชีวิต)

พ.ศ.2475 เกิดการปฏิวัติสยามโดยคณะราษฎร เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน

พ.ศ. 2481 จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ถือเป็นนายก คนที่ 3 ของสยามรัฐ

พ.ศ. 2482 เจ้าแก้วนวรัฐฯ เจ้านครเชียงใหม่ถึงพิราลัย (เสียชีวิต) (เจ้าแก้วนวรัฐฯ ไม่มีอำนาจปกครองนครเชียงใหม่)

พ.ศ.2484 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ร.9) ขึ้นครองราชย์ ในวันที่ 9 มิถุนายน

- เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยเพิกถอนสัมปทานป่าไม้จากอังกฤษทั้ง 4 บริษัท ยึดกิจการและทรัพย์สินต่างๆ จากนั้นจึงตั้ง “บริษัทไม้ไทยจำกัด” ซึ่งเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจรับช่วงการทำสัมปทานป่าไม้ต่อ

พ.ศ.2486 เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้านครลำพูนถึงพิราลัย (เสียชีวิต) ไม่มีการแต่งตั้งตำแหน่งเจ้านครต่อ ถือเป็นการสิ้นสุดการปกครองแบบประเทศราชล้านนาโดยสมบูรณ์

พ.ศ.2489 สงครามโลกครั้งที่ 2 เสร็จสิ้น รัฐบาลไทยต้องคืนสัมปทานป่าสักให้แก่บริษัททำไม้ต่างๆ ที่ยึดมาและต้องชดใช้ค่าเสียหาย

พ.ศ. 2490 ยุบบริษัทไม้ไทยจำกัด จัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) เพื่อดำเนินการกิจการการทำป่าไม้ให้แก่อำนาจรัฐบาล

พ.ศ. 2494 วันที่ 29 พฤษภาคม จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยึดอำนาจ ทำรัฐประหาร ดำเนินนโยบายสนับสนุนให้คนไทยดำเนินการทำไม้แทนชาวยุโรปซึ่งมีการเตรียมตัวก่อนที่จะหมดสัมปทาน

พ.ศ.2496 เริ่มมีการวางแผนป่าไม้เป็นครั้งแรก โดยอนุญาตให้ทำไม้เป็นการชั่วคราว โดยทำได้ปีละแปลง ต่อมาขยายเป็น 3 ปี

พ.ศ.2498 (เริ่มต้นมาแล้วตั้งแต่ปี 2497)สัมปทานป่าไม้สักของบริษัทต่างชาติได้สิ้นสุดลง และไม่ได้รับการต่อสัญญาอีก ต่อมายกฐานะให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้(ออป.) เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทนิติบุคคล

พ.ศ.2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ต่อมาเมื่อหมดสัมปทาน รัฐบาลจึงให้ ออป. ดำเนินกิจการทำไม้สักทั้งหมด และบริษัททำป่าไม้ต่างชาติ 5 บริษัท ปิดกิจการอย่างถาวร

พ.ศ. 2509 มีการเสนอขยายให้เป็นโครงการระยะยาว โดยกำหนดอายุสัมปทานการตัดไม้เป็น 30 ปี

พ.ศ.2511 วันที่ 19 พฤษภาคม รัฐเห็นชอบให้มีการรวมตัวของผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับป่าไม้ จัดตั้งเป็นบริษัทมหาชน เรียกว่า “บริษัททำไม้ประจำจังหวัด” ซึ่งจะเป็นผู้รับสัมปทานทำไม้ในป่าโครงการที่อยู่ในท้องที่จังหวัดนั้นๆ

พ.ศ.2522 คณะรัฐมนตรีมีมติปิดสัมปทานป่าทั่วประเทศคิดเป็น 50% ของพื้นที่สัมปทานทั้งหมด

พ.ศ.2527 คณะรัฐมนตรีมีมติเปิดสัมปทานอีกครั้งคิดเป็น 25.5% ของพื้นที่ประเทศ เหลือพื้นที่ป่า 3.5% ของประเทศ ถูกกำหนดให้เป็นป่าอนุรักษ์

พ.ศ.2532 ยกเลิกการสัมปทานป่าไม้ในประเทศไทย

เส้นทาง ป่าชุมชน

“ป่าชุมชน” ชื่อที่เราได้ยินคุ้นหูกันมานานเกือบสามสิบปี เห็นการเรียกร้องกฎหมายป่าชุมชนของชาวบ้านมาทุกยุคสมัย รัฐธรรมนูญเปลี่ยนแปลงไปก็หลายฉบับ แต่ พ.ร.บ.ป่าชุมชน กลับค่อยๆ เลือนหาย มาวันนี้มีข่าวคราวว่า คณะรัฐมนตรีอนุมัติร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนแล้ว เป็นเรื่องน่ายินดีใช่หรือไม่ แต่ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาของ พ.ร.บ.ฯ ว่าเป็นป่าชุมชนที่ชาวบ้านต้องการไหม เรามาดูเส้นทางการเรียกร้องกฎหมายป่าชุมชนที่แสนยาวนานนี้กันก่อน

2498 การเปิดให้สัมปทานป่าไม้ของรัฐบาล มีการตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้(ออป.) เข้ามาดูแลจัดการ เปิดให้เอกชนเข้ามาทำป่าไม้และธุรกิจในเขตป่า เช่น ท่องเที่ยว บ้านพัก รีสอร์ท เป็นต้น มีการกล่าวถึงการทำไร่เลื่อนลอยว่าเป็นการทำลายป่า

2515 ชาวชุมชนในพื้นที่ อ.เถิน จ.ลำปาง ,กิ่งอ.บ้านหลวง จ.น่าน และ อ.สะเมิงจ.เชียงใหม่ได้รวมตัวกันคัดค้านการสัมปทานปิโตรเลียม เกิดการต่อต้าน ขับไล่ นายทุนออกนอกพื้นที่

2532 ชาวบ้านที่บ้านห้วยแก้ว กิ่ง อ.แม่อน จ.เชียงใหม่ รวมพลังคัดค้านนายทุนที่เข้ามาเช่าพื้นที่ป่าสาธารณะเพื่อปลูกสวนป่าเศรษฐกิจ จุดกระแสการเรียกร้องกฎหมายป่าชุมชนเป็นครั้งแรก ขณะที่กรมป่าไม้ก็ร่างพ.ร.บ.ป่าชุมชน ของตนเองขึ้นมาด้วยเช่นกัน และยังมโนโยบายเอาคนออกจากป่าเพื่อรักษาพื้นที่ป่าไว้ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐและชุมชนเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด

2536 ชาวบ้านร่วมร่างและพัฒนา กฎหมายป่าชุมชนฉบับประชาชนขึ้น

2542 มีการรวบรวมรายชื่อ 50,000 รายชื่อ เพื่อเสนอกฎหมายป่าชุมชน ตามมาตรา 170 ของรัฐธรรมนูญปี 2540 แต่ไม่ผ่านในชั้นวุฒิสภา

2550 วันที่ 21 พฤศจิกายน ร่างพ.ร.บ.ป่าชุมชน ผ่านการพิจารณาของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) แต่มีประเด็นที่ยังถกเถียงกันเรื่อง การจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ ว่าอาจขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 66

2553 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ร่าง พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ตกไป เพราะผ่านการพิจารณาของ สนช. โดยมีข้อสงสัยเนื่องจากกรรมาธิการมาไม่ครบองค์ประชุม ไม่ได้มีการพิจารณาในเนื้อหาว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (การให้ชุมชนอยู่นอกเขตอนุรักษ์ ซึ่งเขตอนุรักษ์อาจซ้อนทับกับที่ทำกินของชาวบ้านที่มีอยู่ก่อนแล้ว ร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) แม้จะให้ชุมชนจัดการป่า แต่มีได้ยอมรับให้อยู่กับป่า ซึ่งขัดกับความเป็นจริงและขัดกับหลักสิทธิชุมชน)

2558 วันที่ 4 มิถุนายน เครือข่ายป่าชุมชนออกแถลงการณ์ให้
แก้ไขเนื้อหาในร่างพ.ร.บ.ป่าชุมชนที่ สปช.เสนอ โดยให้

- ยุติหลักการอพยพย้ายคนในชุมชนที่อยู่ในเขตอนุรักษ์ออกจากพื้นที่
- แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ที่มีช่องโหว่ ให้อำนาจมีขอบแก่เจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความขัดแย้งกับชาวบ้าน
- เปิดโอกาสให้ประชาชนได้กำหนดกรอบกฎหมายร่วมอย่างชัดเจนร่วมกับรัฐ

17 มิถุนายน เครือข่ายป่าชุมชน 6 ภาคยื่นหนังสือคัดค้านการร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับ สปช. และเสนอให้ถอนร่างกฎหมายป่าชุมชนออก เพื่อจัดทำใหม่โดยให้มีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

2561 วันที่ 22 พฤษภาคม คณะรัฐมนตรีอนุมัติ
ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ..... ตามที่กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ

มีอะไรในร่าง
พ.ร.บ.ป่าชุมชน
2561

พื้นที่เพื่ออนุรักษ์

- ท้องเที่ยว/เก็บของป่า/ใช้ทรัพยากรอื่น
 - **ห้าม!!** ใช้ในการนันทนาการ/ทำไม้/ใช้ประโยชน์ในชุมชน
 - **โทษ !!** สำหรับผู้ที่ทำไม้และเข้าไปอยู่อาศัย
- จำคุก 6 เดือน - 5 ปี หรือปรับ 5,000-50,000 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ
- รับไม้หรือของป่าที่ได้มา รวมทั้งทรัพย์สินที่ใช้ในการทำผิด

แบ่งพื้นที่ป่าชุมชน เป็น 2 ส่วน คือ

- พื้นที่เพื่ออนุรักษ์
- พื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์

พื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์

- ท้องเที่ยว/เก็บของป่า/ใช้ทรัพยากรอื่น/
นันทนาการ/ทำไม้/ใช้ประโยชน์ในชุมชน

จัดตั้งป่าชุมชน ได้โดย

- อยู่ใกล้พื้นที่ป่า/พื้นที่อื่นของรัฐ
(นอกเขตป่าอนุรักษ์)
- สมาชิก 50 คน ยื่นคำขอต่อ
คณะกรรมการ

กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งป่าชุมชน และพื้นที่ป่าที่มีการจัด
ตั้งเป็นป่าชุมชนแล้ว ให้คงอยู่ภายใต้บังคับของ**กฎหมายว่าด้วย
ป่าไม้ กฎกระทรวงว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติหรือกฎหมายอื่นที่
เกี่ยวข้อง** เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

- ระดับประเทศ : สมว.ทรัพยากรฯ
- ระดับจังหวัด : ผู้ว่าราชการจังหวัด
- ระดับท้องถิ่น : เลือกโดยชุมชน

**การดำเนินคดีของ
กรมป่าไม้เพิ่มขึ้น 38 %
กรมอุทยานเพิ่มขึ้น 18 %**

แต่ ณ ปัจจุบันนี้ประเทศเรามี

มีหมู่บ้านอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์กว่า 10,000 หมู่บ้าน มีชาวบ้านประมาณ
2 ล้านคน (หมู่บ้านไม่น้อยอยู่มาก่อนประกาศเขตป่าอนุรักษ์หรืออุทยาน)
ปี 2552-2556 กรมป่าไม้ดำเนินคดีกับชาวบ้าน จำนวน **6,656** คดี
กรมอุทยาน ดำเนินคดีกับชาวบ้านในเขตอุทยาน/เขตอนุรักษ์ ประมาณ
5,000 คดี

จากนโยบายทวงคืนผืนป่าของ คสช. คำสั่ง 64/2557 และ 66/2557
ปี 2557-2558 กรมป่าไม้ดำเนินคดีกับชาวบ้านถึง **9,231** คดี
ปี 2557-2559 กรมอุทยานดำเนินคดีกับชาวบ้านประมาณ **6,000** คดี

* ข้อมูลจากการศึกษานโยบายทวงคืนผืนป่า โดย อ. สงกรานต์ ป่องบุญจันทร์ คณะนิติศาสตร์ มช.

เล่า เรื่อง เรา

เรื่อง/ภาพ : สุพจน์ หล้าจ่า

ป่ากับภูมิปัญญาชาวลีซู

ตำนานของลีซูหรือลีซอ

ลีซูมีตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาคล้ายกับอีกหลายชนเผ่าในเอเชียอาคเนย์ ที่เล่ากันว่าเมื่อครั้งน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ มีผู้รอดชีวิตอยู่เพียงผู้หญิงหนึ่งคนและชายหนึ่งคนเท่านั้นทั้งสองเป็นพี่น้องกัน รอดมาได้เพราะอาศัยอยู่ในน้ำเต้าใบมเหสีมา พอ น้ำแห้งออกมาตามหาใครก็ไม่พบ จึงประจักษ์แก่ใจว่าตนเป็นชายหญิงคู่สุดท้ายที่รอดชีวิต และหากไม่มีการสืบเผ่าพันธุ์มนุษยชาติคงต้องมีอันสูญพันธุ์สิ้นไปอย่างแน่นอน แต่เพราะเป็นพี่น้อง จึงเกิดความละอายใจต่อกัน ดังนั้นจึงต้องมีการเสี่ยงทาย ฟังความคิดเห็นของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เหลือบไปเห็นไม้ตั้งอยู่บนยอดเขา จึงขึ้นไปจับตัวครกกับลูกไม้แยกกัน จากนั้นก็เข็นให้กลิ้งลงจากเขาไปคนละฟาก แต่พอกลิ้งถึงต้นเขา ตัวครกกับลูกไม้ก็ไม่ยอมหยุดนิ่ง แต่กลับกลิ้งอ้อมต้นเขาไปอยู่รวมกันเข้ารูปเดิม ไม่ว่าจะลองเสี่ยงทายด้วยอะไรก็ตามก็ได้ผลแบบนี้ทุกครั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วพี่ชายและน้องสาวต่างเห็นตรงกันว่าพระเจ้ายินยอมพร้อมใจให้สืบเผ่าพันธุ์เป็นแน่แท้แล้ว จึงเป็นเหตุให้มีมนุษย์เกิดขึ้นเป็นต้นตระกูลชนเผ่าต่างๆ สืบต่อมาถึงทุกวันนี้

ความหมายของคำว่า “ลืซุ”

ลืซุ ได้ชื่อว่า เป็นเผ่าที่แต่งกายด้วยสีสน่สดีสและหลกสสีมกที่สุดเผ่าหนึ่ง ในบรรดชนเผ่าท้งมวล ความกล่ในการตดัสนใจและความเป็นอสรชนสสะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้สัตดักันอย่งร่นแรงของเครื่องแต่งกาย “ลืซุ” (คำว่า “ลื” มาจาก “อืลล” แปลว่า จาริตประเพณีหรือวัฒนธรรม “ซุ” แปลว่า คน) มีความหมายว่า กลุ่มชนที่มีชนบธรรมเนียมจาริตประเพณีและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน หากมองในแง่วัฒนธรรมและบุคลิภาพแล้ว อาจกล่าวได้ว่าชาวลืซุเป็นกลุ่มชนที่รักอิสระ มีระบบการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่นเป็นน้กการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่โดยไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชาวลืซุมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับกาเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

ความเป็นมา

ลืซุ หมายถึง ผู้ใ้รู้แห่งชีวิต มีภาษาพูดในกลุ่มหยี่ (โลโล) ตระกูลธิเบต-พม่า 30% เป็นภาษาจีนฮ่อ ต้นกำเนิดของลืซุอยู่ที่ต้นน้ำสาละวินและแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของธิเบต และทางตะวันตกเฉียงเหนือมณฑลยูนนานประเทศจีน ชาวลืซุได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2464 กลุ่มแรกมี 4 ครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนครั้งแรกที่บ้านห้วยสำน อ.เมือง จ.เชียงราย ต่อมาอีก 15 ครอบครัว อพยพตามมาในปีเดียวกัน ลืซุไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง แต่สำหรับลืซุที่นับถือศาสนาคริสต์ได้มีการใช้ภาษาเขียนซึ่งกลุ่มมิชชันนารีได้พัฒนาดัดแปลงจากภาษาโรมันอยู่ประมาณ 5-6 ปี ต่อมามีการแยกกลุ่มไปอยู่หมู่บ้านดอนช้าง ท่ามาหากินอยู่แถบ ต.วาวิ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

ลืซุ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ลืซุลายกับลืซุดำ ชาวลืซุที่อยู่ในประเทศไทย เกือบทั้งหมดเป็นลืซุลาย ส่วนลืซุดำมีบ้างเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศจีน พม่า อินเดีย ในประเทศไทยมีชาวลืซุอาศัยอยู่ 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และลำปาง ตระกูลดั้งเดิมของชาวลืซุเดิมมี 6 กลุ่ม คือ น้ำผึ้ง (เปียซื่อวี) ไม้ (ซื่อผ่า) ปลา (จัวผ่า) หมี่แมลงข้าวสาร และกัญชง ตระกูลน้ำผึ้งเป็นตระกูลใหญ่ที่สุด แดกออกเป็นอีก 3 กลุ่มย่อย มีอยู่ 9 สายตระกูล จากการแต่งงานข้าม

เผ่ากับชาวจีนฮ่อ เช่น ลีย่าง ว่าง เหยา วู เขาโฮ จู และจ้าง ในกลุ่มนี้ย่าง และลี เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด

ชาวลืซุนับถือบรรพบุรุษและบูชาเทพเจ้าโดยมีผู้นำ 2 คน คือผู้นำทางวัฒนธรรม (มือหม้อผะ) และผู้ประกอบพิธีกรรม(หมี่ผะ)

ภูมิปัญญาลืซุกับการจัดการทรัพยากรป่า

ชาวลืซุให้นิยามคำว่า “ป่า” อันหมายถึงพืชพันธุ์ต่างๆ ที่ไม่มีใครถือครองและเป็นเจ้าของ แต่จะมีเทพเจ้าแห่งป่า “อิดดามา” สถิตย์อยู่ที่ต้นไม้ใหญ่เป็นเทพที่พระเจ้าวสุให้มาดูแลรักษา และในพื้นที่ป่านั้นทุกคนมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน เพียงแต่ทุกคนที่เข้าไปเอาประโยชน์จากป่าจะต้องแจ้งให้ “อิดดามา” ทราบก่อน

ความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการป่า ชาวเผ่าลืซุเชื่อว่าป่าทุกผืนจะมีเทพอิดดามาเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองและรักษา ในขณะเดียวกันป่าซึ่งประกอบด้วยต้นไม้ขนาดานชนิดก็จะมีเทพ “สือดูสือผ่า สือดูสือมา” เป็นเจ้าของต้นไม้หากมีการทำกิจกรรมใดๆ ในเขตป่าจะต้องขอขมา และจะต้องแจ้งให้เทพแห่งป่าได้รับทราบก่อน ไม่งั้นนั้นจะได้รับภัยพิบัติ

การจัดประเภทป่า ของชนเผ่าลืซุ สามารถจัดแบ่งประเภทป่าได้ 2 วิธีคือ

1. การจำแนกป่าตามสภาพภูมิประเทศ แบ่งเป็น

1.1 ป่าเขตเย็น (อาจญาห่มู) เป็นป่าที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตซึ่งชนเผ่าลืซุ ถือว่าป่าเย็นเป็นป่าที่นำออกหรือนำน้ำอุดมสมบูรณ์ มีคำกล่าวของชนเผ่าลืซุว่า “น้ำแห้ง อย่างล่งล่าง แต่ให้ขึ้นบน” สื่อความว่า ถ้าหากน้ำในลำห้วยแห้งอย่างลงไปหาน้ำในพื้นที่ที่ต่ำ เพราะเราจะต้องน้ำเสียก่อน แต่ให้เดินขึ้นข้างบนหรือพื้นที่สูงกว่า แล้วจะได้พบน้ำ จากคำสอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ป่าเขตเย็น

จะเป็นต้นกำเนิดของน้ำและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ มีพืชพรรณนานาชนิด เช่น หวาย เฟิร์น ไม้ก่อ นอกจากนี้แล้วยังเป็นเขตป่าสมุนไพร มีสมุนไพรมากมายในบริเวณนี้ ชนเผ่าลีซูจะไม่นิยมทำกิจกรรมการเกษตรที่เข้มข้น เนื่องจากว่าเป็นป่าเขตอุดมสมบูรณ์ แต่จะทำกิจกรรมหาของป่าเป็นหลัก ในอดีตจะทำไร่ฝิ่น ซึ่งไร่ฝิ่นจะปลูกพืชแบบผสมผสาน ดังนั้นในไร่ฝิ่นและป่าในเขตเย็นถือได้ว่าเป็นคลังอาหารของชุมชน

1.2 ป่าเขตร้อน (ลุ่มห่มว) เป็นบริเวณป่าที่ชุมชนชนเผ่าลีซูนิยมทำการเกษตร ปลูกพืชจำพวกพืชไร่และนิยมเก็บหาไม้มารใช้ในการสร้างบ้านเรือน ต้นไม้ในป่าเขตร้อนเป็นป่าไม้พลัดใบ ส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็งที่เหมาะสมการใช้ประโยชน์เช่น ไม้ ไม้สัก ไม้สน ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เช่น ไก่ป่า หมูป่า กระรอก และนกนานาชนิด เนื่องจากป่าบริเวณนี้มีอาหารอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายของพันธุ์พืชที่เติบโตอย่างหนาแน่น จึงเป็นที่หลบซ่อนของสัตว์ป่า

1.3 ป่ากึ่งร้อนกึ่งเย็น (ห่มาลูยห่มาจา) เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุด เนื่องจากมีความหลากหลายทางพันธุ์พืช ชนเผ่าลีซูนิยมใช้พื้นที่นี้เป็นที่ตั้งชุมชน ปลูกข้าว ปลูกพืชผักและพืชไร่อื่นๆ ใช้ไม่ในการสร้างบ้านเรือน ตลอดจนเป็นแหล่งหาอาหารป่า

2 การจำแนกประเภทป่าตามลักษณะการใช้ประโยชน์

1.2 ป่าปรับแสงอาทิตย์ (ตาหยา) ป่าบริเวณนี้เป็นป่าที่ได้รับแสงอาทิตย์มาก มีอากาศถ่ายเทได้ดี ชนเผ่าลีซูนิยมปลูกพืชสายพันธุ์ที่ต้องการแสงมาก เป็นที่น่านั่งสังเกตว่าการทำการเกษตรในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตสูง ส่วนพืชผักจะไม่นิยมปลูกมาก เพราะมีช่วงอายุของการเก็บกินผักสดสั้น เนื่องจากมีแสงมาก มีความชื้นต่ำ ผักจะตายเร็ว ป่าในบริเวณนี้จะมีสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่อาศัยอยู่และหากินในเวลาช่วงเช้าและค่ำ

2.2 ป่าลับแสงอาทิตย์ (อู่วย) คือสภาพป่าที่ได้รับแสงอาทิตย์น้อยหรือมีช่วงเวลาในการรับแสงอาทิตย์ต่ำ ทำให้มีความชื้นสูง ชาวลีซูจะนิยมปลูกพืชที่ต้องการแสงแดดน้อย ป่าบริเวณนี้มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เนื่องจากเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืช แต่เป็นที่น่านั่งสังเกตว่าสัตว์จะนิยมมาอาศัยและหากินในช่วงบ่าย หากชนเผ่าลีซูจะล่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารของครอบครัวก็จะนิยมล่าในช่วงบ่ายและเช้า โดยดูจากลักษณะการหากินของสัตว์แต่ละช่วงเวลาเป็นอันดับแรก ป่าในบริเวณนี้ยังมีพืชจำพวกหวายขึ้นเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่เป็นป่าต้นกำเนิดของสายน้ำด้วย

3.การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า

ป่าเพื่อการประกอบพิธีกรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชนเผ่าลีซูเป็นอันดับต้นๆ ตามประวัติศาสตร์ชุมชน มีชาวลีซูมากมายไม่อาจตั้งชุมชนอยู่ได้ เนื่องมาจากการละเมิดกฎป่าพิธีกรรม ซึ่งป่าที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมมีดังนี้

3.1 ป่าอาปาโหมฮี คือ ศาลเจ้าประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นเทพที่คอยปกป้องคุ้มครองชุมชนและมีความสำคัญอย่างมากในชุมชนของชนเผ่าลีซู เนื่องจากชุมชนจะอาศัยอยู่ได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับ “ป่าอาปาโหม” ซึ่งป่าบริเวณนี้มีผู้ดูแลที่เป็นตัวแทนของเทพหนึ่งองค์ต่อหนึ่งชุมชนเรียกว่า “หม่อมือ” ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของชุมชน และบริเวณป่าอาปาโหมฮีนี้จะมีกิจกรรมที่เป็นการทำลายไม่ได้ เช่น ห้ามล่าสัตว์หรือหาพืชพันธุ์ต่างๆ ดังนั้นบริเวณป่าอาปาโหมฮีจะมีพืชและสัตว์จำนวนมาก

3.2 ป่าอีดามา เป็นป่าที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณที่มีการทำพิธีกรรมป่าอีดามาจะตั้งอยู่ไกลจากชุมชนอย่างน้อย 2 กิโลเมตร นิยมตั้งไว้บนสันเขาใหญ่เหนือหมู่บ้าน มีต้นไม้ขนาดมหึมา ชนเผ่าลีซูจะทำพิธีกรรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง มีผู้ดูแลศาลเจ้า 1 คน เพื่อ

ทำหน้าที่คุ้มครองพฤติกรรมของชาวลิซู หากมีการละเมิดกฎ ในชั้นแรกผู้ดูแล (มือหมี) จะทำโทษเอง แต่ถ้าหากมากเกินไปจนจะทำการพิธีกรรมให้เทพเป็นผู้ลงโทษต่อไป ป่าในบริเวณนี้ห้ามใครเข้าไปทำลายต้นไม้และล่าสัตว์ ดังนั้นในบริเวณป่านี้จะมีความหลากหลายทางชีวภาพอยู่พอสมควร

3.3 ป่าบริเวณฝั่งศพ (หลี่จูว) ชนเผ่าลิซูไม่ฝั่งศพบริเวณสถานที่เดียวกัน อันเนื่องมาความพึงพอใจของญาติพี่น้องและการเลือกพื้นที่ของผู้ตายเอง ดังนั้นเวลาฝั่งศพคนตายจะมีการเสี่ยงทายหาสถานที่เพื่อฝั่งศพโดยการโยนไข่ ถ้าไข่แตกบริเวณใดก็หมายความว่าผู้ตายมีความพึงพอใจในที่นั้นๆ อย่างไรก็ตามในบริเวณที่มีการฝั่งศพจำนวน 3 ศพขึ้นไป สังคมลิซูจะไม่นิยมไปรบกวนป่าบริเวณนั้น จึงเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก มีพืชพันธุ์อุดมสมบูรณ์และสัตว์ป่าชุกชุม

3.4 ป่าอนุรักษ์หรือป่าหวงห้าม (อาจาอู่ดูว์) ส่วนใหญ่จะเป็นป่าต้นน้ำและความสูงชัน เนื่องจากชาวลิซูเชื่อว่าป่าในบริเวณดังกล่าวจะมีเทพอาศัยอยู่ ป่าในบริเวณนี้จะห้ามเฉพาะการทำลายป่าเท่านั้น เนื่องจากจะทำให้เทพโกรธเคืองและจะทำโทษด้วยการทำให้เจ็บป่วย แต่สามารถทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น หาดอาหารป่าและยาสมุนไพรได้

3.5 ป่าเพื่อการเกษตร (มูว์ยี้กู) ป่าในบริเวณนี้จะสามารถแบ่งได้ทั้งพื้นที่เขตเย็น-ร้อน หรือทั้งร้อนทั้งเย็นก็ได้ เพียงแต่ป่าบริเวณที่ทำการเกษตรจะต้องไม่ชื้นจนเกินไปและจะต้องไม่อยู่ในป่าต้นน้ำ ป่าทำการเกษตรของชาวลิซูส่วนใหญ่จะเป็นป่าไผ่สำหรับปลูกข้าวและพริก

3.6 ป่าเพื่อหาอาหารและสมุนไพร ในชุมชนลิซูจะหาอาหารและยาสมุนไพรได้ทุกพื้นที่ แต่ถ้าเป็นสัตว์จะไม่นิยมหาในบริเวณที่เป็นป่าพิธีกรรม การหาอาหารและยาสมุนไพรของชนเผ่าลิซูจะมีการกำหนดวิธีการหาอาหารที่แตกต่างกันระหว่างชายกับหญิง

3.7 ป่าเพื่อการใช้สอย ในวิถีชีวิตเผ่าลิซูจะมีกฎเกณฑ์ในการใช้ไม้และการเลือกใช้ต้นไม้ ชาวลิซูจะไม่

นิยมใช้ต้นไม้ที่ถูกฟ้าผ่าและต้นไม้ที่เคยถูกทำพิธีกรรมมาก่อน ชาวลิซูนิยมใช้ไม้ในกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเลือกใช้

4.กฎข้อห้ามในการเข้าป่า

เวลาเข้าป่าเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ มีกฎข้อห้ามคือ ไม่ให้ใช้หม้อต้มน้ำและเก็บฝืน ห้ามชนลากฟัน เป็นต้น กฎเกณฑ์เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวลิซูว่า ในป่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นต้องให้ความเคารพต่อป่า

ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลป่า พิธีกรรมอีด้ามาหลี่ว๊ะ เป็นพิธีกรรมคืนผืนป่าให้เทพเจ้า อีกนัยหนึ่งคือการสะท้อนถึงทัศนคติในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ให้มีการเอื้ออาทรต่อกันอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นการฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาชนเผ่าลิซูในการจัดการดิน น้ำ ป่า อย่างมีส่วนร่วมและให้เกิดความยั่งยืน
2. เพื่อเป็นเวทีเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาของชนเผ่าลิซูในการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า
3. เพื่อเป็นการประกาศเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ไว้เพื่อชุมชนและสังคม
4. เพื่อเป็นจุดร่วมของสังคมในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และแก้ปัญหาการอยู่ร่วมในสังคมของชนเผ่า
5. เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐในการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า อย่างมีส่วนร่วม

เข้า ถึง ใจ

เรื่อง/ ภาพ : สุมิตร อดิพงษ์

“เอะที่ เกตอที่ เอะก่อ เกตอก่อ” วิถีชีวิตปกาเกอญอกับการอนุรักษ์

บรรพบุรุษชาวปกาเกอญอ บอกว่า “เอะที่ เกตอที่ เอะก่อ เกตอก่อ” หรือกินน้ำต้องรักษาน้ำ กินสรรพสิ่งต้องรักษาสรรพสิ่ง ชีวิตเราเกิดจากป่า ป่าคือบ้านของเรา เราเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ลูกหลานต้องอนุรักษ์ป่าไม้ธรรมชาติ เราอาศัยอยู่กับสิ่งมีชีวิต เราต้องรักษาสสิ่งมีชีวิต ถ้าเราไม่ได้รักษามีแต่ใช้ๆ เช่นเดียว ในวันข้างหน้าลูกหลานจะไม่เหลืออะไรไว้กินไว้ใช้ต่อไป “ชีวิตเราเกิดจากป่า ป่าคือบ้าน และเป็นจุดเริ่มต้นของทุกอย่าง” ปกาเกอญอเชื่อว่า “คนอยู่ร่วมกับป่าได้”

ในวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ปี 2560 ปีนี้เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย (คทท.) ได้จัดงานในหัวข้อ “วิถีชนเผ่าพื้นเมือง 4.0 สู่สังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน” และก็เป็นอีกปีหนึ่งที่มีชนเผ่ามากกว่า 38 กลุ่มชาติพันธุ์มาร่วมงานในครั้งนี้ ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุค 4.0 หรือเข้าสู่ยุคดิจิทัล ยุคเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ดูเหมือนวิถีชีวิตของพี่น้องชนเผ่าพื้นเมืองไม่ได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยที่ผ่านไปเลย ทั้งยังสวนทางกับการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย ประเด็นสำคัญการที่รัฐบาลไม่ยอมรับในความเป็นอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตต่อชนเผ่าพื้นเมืองโดยตรง เช่น นโยบายทวงคืนผืนป่า การประกาศเขตป่าอุทยานทับที่ชุมชน นโยบายการกำหนดสถานบุคคลที่ยังไม่สามารถรับรองสิทธิการมีสัญชาติไทย หรือสิทธิขั้นพื้นฐานในหลักประกันสุขภาพและการศึกษาให้กับชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย เป็นเพราะความแตกต่างด้าน ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ไม่เหมือนกันอย่างนั้นหรือ ผมได้มาร่วมงานและได้พบเจอกับผู้คนมากมาย แต่บุคคลที่ผมตามหาคือ พระตี๋จอนิ โอโดเชา ปราชญ์ปกาเกอะญอ แห่งบ้านหนองเต่า ชุนเขาแม่วาง พระตี๋จอนิ คือนักต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชน ผู้ต่อสู้มานานกว่า 49 ปี ผมได้มีโอกาสพบเจอและพูดคุยกับท่าน ผมได้ถามพระตี๋ว่าคิดอย่างไรกับป่าหว่ง เชิงดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ พระตี๋บอกว่า เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐผูกขาดอำนาจในการจัดการป่าอย่างชัดเจน จนทำให้ป่าหว่ง เพราะโครงการก่อสร้างบ้านพักข้าราชการตุลาการ คำถามคือ ว่าทำไมถึงทำได้? เราจะเห็นได้ว่าโครงการใดๆ ที่รัฐทำกับรัฐไม่ว่าจะอยู่ในเขตพื้นป่าแบบไหน จะเป็นเขตป่าอุทยานหรือเขตป่าสงวนรัฐบาลก็สามารถดำเนินการได้ แม้ว่าประชาชนในพื้นที่จะไม่ต้องการหรือไมเอด้วยก็ตาม พระตี๋สอนว่า “ของแหลมต่อของแหลม” มันแทงกันไม่ถูก (ความหมายของพระตี๋ คือรัฐต่อรัฐทำได้ ไม่ผิด รัฐห้าม แต่รัฐใช้เอง รัฐห้าม แต่รัฐอนุญาตให้ใช้ได้ แสดงให้เห็นถึงการผูกขาดการใช้อำนาจของรัฐในการจัดการทรัพยากร) ส่วนที่เป็นชาวบ้าน รัฐเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า รัฐสามารถจัดการชาวบ้านได้ รัฐเป็นผู้ถูกกฎหมายซึ่งอยู่ในมือรัฐ รัฐจึงถูกต้อง ชาวบ้านผิด พระตี๋จอนิ ชวนผมให้คิดถึงปู่คออี้ ปกาเกอะญอแห่งบ้านบางกลอย ปู่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาร้อยกว่าปี แต่กลับถูกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานขึ้นไปเผาบ้านเรือน ยุ่งข้าว และรื้อทำลายทรัพย์สิน ปู่อยู่มาร้อยกว่าปี เหตุการณ์บอกได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายไม่ได้คุ้มครองคนปกาเกอะญอ ข้อเท็จจริงคือรัฐผูกขาดอำนาจการจัดการทรัพยากร ทำให้มีปัญหาคนอยู่กับป่า ปัจจุบันก็ยังมีความรุนแรงมากมากขึ้น เหตุเพราะเจ้าหน้าที่ขาดมุมมองตามหลักสิทธิชุมชน สถานการณ์การคุกคามสิทธิในการทำมาหากินในเขตป่าของชาวบ้านจึงตกอยู่ในขอบเหว ซึ่งเป็นเรื่องที่แย่กว่าที่เป็นอยู่หลายเท่าตัว

การใช้กำลังบังคับขับไล่ชุมชนออกจากที่ทำกิน การริดรอนสิทธิและเสรีภาพ ในการกำหนดชะตากรรมของชีวิตและการจัดการทรัพยากรของประชาชน เป็นมูลเหตุสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น

พระตี๋มองหน้าผมแล้วบอกว่า ชาวปกาเกอะญอมีชีวิตที่ผูกพันกับต้นไม้และธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียงในการอยู่กับป่าควบคู่กับภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สั่งสอนเรามา โดยเฉพาะการทำมาหาเลี้ยงตัวด้วยการทำไร่หมุนเวียน ไร่หมุนเวียนคือสิ่งที่พวกเราต่อสู้กับความเข้าใจผิดมานานหลายสิบปี เรายอมรับว่าไร่หมุนเวียนเป็นอาชีพหลักของปกาเกอะญอที่สืบทอดมายาวนับร้อยปี ยังเป็นงานหลักที่พวกเราทั้งชายและหญิงทำกันมาเพื่อหล่อเลี้ยงครอบครัวของชุมชน ปกาเกอะญอที่ยังอาศัยอยู่กับป่า เมื่อก่อนนั้นเป็นป่าของเรา แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นป่าสงวน ป่าอุทยาน และป่ารักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทั้งที่เราอยู่ก่อนที่จะมีการประกาศเขตป่าอุทยานหรือป่าอนุรักษ์ ชาวปกาเกอะญอ ไม่ได้ทำลายป่า ดูได้จากพื้นที่ชุมชนที่ชาวปกาเกอะญออาศัยอยู่จะมีป่าล้อมรอบ เพราะป่าคือชีวิตของปกาเกอะญอ และปกาเกอะญอก็ดำรงชีพอยู่ในป่า “ไร่หมุนเวียน ไม่ใช่ไร่เลื่อนลอย” มันแตกต่างกัน “ไร่หมุนเวียนคือวิถีชีวิต” ไร่หมุนเวียนคือการทำไร่ผสมผสาน โดยปลูกทั้งข้าว พริก และพืชผักหลายชนิดลงบนแปลงบริเวณเชิงเขา พืชผักบางชนิดเป็นตัล่อแมลงเพื่อเป็นอาหารของแมลงอีกชนิด ถือเป็นภูมิปัญญาของปกาเกอะญอในเรื่องการจัดแมลง และยังเป็นการรักษาสีเขียวอีกทางหนึ่ง เพราะไม่ต้องใช้สารเคมีกำจัดแมลง การเลือกทำเลทำไร่หมุนเวียนนั้นชาวปกาเกอะญอมีข้อห้าม ไม่ใช่อยากทำตรงนี้ก็ทำได้ตามใจ เช่น

ห้ามทำไร่ในเขตต้นน้ำหรือตาน้ำ ห้ามทำไร่ระหว่างสองฝั่งแม่น้ำ ห้ามทำไร่บนยอดเขา และเมื่อทำไร่เสร็จในปีนั้นแล้วต้องปล่อยทิ้งไว้ให้พื้นดินมีโอกาสฟื้นตัวอย่างน้อย 5-7 ปี เพราะเชื่อว่าถ้าทิ้งไว้ 7 ปี ต้นไม้ก็จะสูงขึ้นเท่ากับคนต่อกัน 7 คน เมื่อปล่อยไร่เดิมทิ้งไว้ดินจึงฟื้นตัวคืนสภาพจนดูเหมือนป่าที่สมบูรณ์ และเมื่อกลับไปเผาไร่หักล้างถางป่าอีกครั้งจึงดูเหมือนทำลายป่า ที่สำคัญคือ การทำไร่หมุนเวียนจะทำงานไปในพื้นที่ไร่เดิมซึ่งบุกเบิกมาเป็นร้อยปี ต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ในไร่เราจะไม่เผาหรือตัดโค่นแต่จะปล่อยไว้ให้เป็นร่วมเงาและที่อยู่อาศัยของสัตว์เล็ก เพราะเราถือว่าป่าใหญ่คือแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ "ทำไร่หมุนเวียนเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับป่าโดยไม่ทำลายป่า" วิธีการผลิตแบบพอเพียงนี้ตรงข้ามกับระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่นำไปสู่ความโลภที่ไม่รู้จักพอ ดังนั้นการทำไร่หมุนเวียนจึงเป็นระบบการผลิตที่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านนิเวศวิทยาที่ละเอียดอ่อนซับซ้อน เช่น ความรู้เรื่องป่า ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า และสิ่งคุ้มครองธรรมชาติจริงๆ

พะต๋ได้บอกว่าชาวปกากะญอมีชีวิตที่ผูกพันกับต้นไม้และธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด เพราะเมื่อมีเด็กถือกำเนิดเกิดขึ้นมา ผู้เป็นพ่อจะนำรกของเด็กใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปผูกไว้กับ "ต้นสะตือ" หรือในภาษาปกากะญอเรียกว่า "เดปอทุ" หรือ "ต้นไม้สะตือ" ซึ่งมักเป็นต้นไม้ต้นใหญ่ที่อยู่บริเวณหมู่บ้าน ตามความเชื่อของปกากะญอ ขวัญของเด็กจะอยู่กับต้นสะตือนั่นนั้นไปตลอดชีวิต ห้ามใครไปตัดหรือทำลายต้นไม้ต้นนั้นเด็ดขาด ไมอย่างนั้นจะเกิดเรื่องร้ายกับเจ้าของรก หากใครไปตัดไม้ต้องจ่ายค่าสินไหมตามจารีตของปกากะญอ พะต๋จึงได้อธิบายให้เราฟังต่อว่า ความจริงบรรพบุรุษของเรามองเห็นแล้วว่าในอนาคตต้องเกิดภาวะโลกร้อน จึงสอนให้เรารู้แลป่าไม้ ความเชื่อที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรกับธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าป่าคือชีวิตของปกากะญอได้สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนจากภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษ

ได้สืบทอดสืบทอดกันมา จากความเชื่อที่ว่า จิตวิญญาณที่อยู่ในตัวเรา หรือที่เรียกว่า "ขวัญ" มีอยู่ทั้งหมด 32 ขวัญ มีอยู่ในตัวเรา 5 ขวัญ ส่วนที่เหลือจะอยู่ในธรรมชาติ ป่าเขา รวมถึงในชีวิตสัตว์ต่างๆ ถ้าขาดขวัญใดขวัญหนึ่งไปก็เท่ากับวิญญาณเราตายลงไปด้วยเหมือนกัน วิถีปฏิบัติตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตายของคนปกากะญอสะท้อนได้ชัดเจนว่าพวกเขาเคารพและยึดถือในประเพณีความเชื่อของบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด

พะต๋จึงนิยามบอกว่า พวกเขาเคารพชีวิต ป่าและสรรพสิ่งก็รักชีวิตเช่นเดียวกับเรา เมื่อเราอยู่ร่วมกับป่าก็ต้องเอื้ออาทรต่อกัน ปกากะญอมักถูกศึกษาในการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นวิถีที่สืบทอดกันมามากกว่าที่จะเป็นกฎข้อบังคับ การสืบทอดเช่นนี้มีความลึกซึ้งและสัมผัสได้ง่าย ดังนั้นคนปกากะญอจึงได้กำหนดพื้นที่ป่าต่างๆ ออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. พื้นที่อาศัย หมายถึงพื้นที่หมู่บ้าน โรงเรียน วัด
2. พื้นที่ทำกิน หมายถึงที่นา ที่สวน ที่ไร่
3. พื้นที่ใช้สอย หมายถึง แหล่งหาพืช แหล่งอาหารและสมุนไพร
4. พื้นที่อนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ตามความเชื่อ เช่น ป่าช้า ป่าผี

ร้าย มีการบวชป่า ห้ามไม่ให้เข้าไปตัดไม้หรือล่าสัตว์ แต่จะเก็บพื้นที่นี้ไว้ให้เป็น "ป่าต้นน้ำ" พื้นที่ปกากะญอยังให้ความสำคัญกับป่าซึ่งกำหนดขึ้นจากองค์ความรู้ของชุมชนที่มีต่อระบบนิเวศคือ "ป่าขุนน้ำ" จะเก็บไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคของคนในชุมชน

การดูแลรักษามักจะใช้ความเชื่อเรื่องผี ไม่ว่าจะเป็น ผีน้ำ ผีป่า ผีเป้ง ซึ่งจะได้รับความยำเกรงในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ "ปาพิธีกรรม" จะมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ เช่น กิวตอย ที่ดอนมีน้ำไหลล้อมรอบ เป็นพื้นที่ที่ผูกพันกับความเชื่อของชาวปกากะญอ บางแห่งเป็นพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมของปกากะญอ

จากการพูดคุยพระตีจอนได้ทิ้งท้ายเอาไว้ว่า ในปัจจุบันที่ดินที่แพงที่สุดคือเมืองลอนดอน และเมืองโตเกียว ฝืนดินเท่าฝ่ามือราคา 40 ล้านบาท ฝืนดินเท่าฝ่าเท้าราคา 50 ล้านบาท ที่ว่าแพงที่สุดในโลกนี้ ทำไม่ถึงแพง ทั้งที่จริงๆ แล้วโลกใบนี้ทุกพื้นที่ก็มีราคาเท่ากันหมด มีคุณค่าเท่ากันหมด ถ้าเรานุรักษ์ดินน้ำป่าในหมู่บ้านเรา ในชุมชนเราเท่ากันว่าเราได้อนุรักษ์โลกใบนี้ด้วยเช่นเดียวกัน ถ้าเราทำลายก็เท่ากับเราได้ทำลายโลกใบนี้เช่นกัน เราควรให้คุณค่าของทรัพยากรในโลกใบนี้มากกว่าการให้มูลค่า ถ้าถูกหลานเห็นแก่เงินก็จะทำลายธรรมชาติทั้งหมด ถ้าเราเห็นคุณค่าเหมือนกันหมดเท่ากับว่าเราได้รักษาชุมชนของเรา ประเทศของเรา โลกของเรา เราต้องปรับทัศนคติ ปรับชีวิตของเราให้เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติบนโลกใบนี้ คนจะรวยหรือคนจะจนทุกคนก็ร้องไห้เหมือนกันหมด โลกใบนี้เป็นที่ร้องไห้ของคน เราเกิดมาจากท้องแม่เราก็ร้องไห้แล้ว เวลาเราดีใจเสียใจก็ร้องไห้ ดังนั้นการให้คุณค่ากับสรรพสิ่งรอบตัวเราจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตบนโลกใบนี้ ดังคำพูดขอพระตีที่ว่า “เออะที เกอดอที เออะก่อ เกอดอก่อ” นั่นเอง

เรื่องเล่าจากบ้านกุงตะ

สถานการณ์ส่งต่อสู่ลูกหลาน

คนเราต้องมีอายุประมาณไหน จึงจะเป็นผู้คนในประวัติศาสตร์ได้ ดังเช่นชายกลางคนวัย 47 ปี ทำทางฮิดโรย แต่ในแวต่ายังโชนฉายความหวังยามมองไปยังกลุ่มเยาวชนที่เขาหวังว่าจะเป็นอนาคตของหมู่บ้าน

จอวาโพ ตระหง่านกุลชัย ผู้นำกลุ่มคนนับถือฤๅษีแห่งบ้านกุงตะ เป็นที่รู้จักของคนภายนอก จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเดือนมีนาคม 2557 ในฐานะผู้นำกลุ่มพี่น้องผู้นับถือฤๅษีจำนวน 16 ครอบครัว เกือบ 100 คน ที่รวมตัวกันหยุดทำไร่ทำนาและอดอาหารประท้วงการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่เข้าใจระบบการทำไร่หมุนเวียนที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนของพี่น้องปกาเกอญอ ครั้งนั้นมีสื่อมวลชนและคนภายนอกเข้ามาในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก การเจรจาตกลงกันได้ เป็นผลทำให้ชาวบ้านกลับไปใช้ชีวิตทำไร่ทำนาตามเดิม

จากวันนั้นถึงวันนี้ เวลาล่วงเลยมา 14 ปี เรื่องราวการอดข้าวประท้วงของพี่น้องฤๅษีบ้านกุงตะ ถูกผนวกเป็นหน้าหนึ่งในประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน ความทรงจำลูกหลานเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มผู้นับถือฤๅษี เข้าใจว่า การกระทำคราวนั้นเป็นพิธีกรรมที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ชีวิตที่ล่วงเลยจากชายฉกรรจ์ผู้แข็งแกร่ง สู่วัยกลางคน และมีความเจ็บไข้ได้ป่วยหลายโรครุมเร้า จากภาวะของพ่อ ล่วงเลยไปสู่ความเป็นตาของหลานตัวน้อย แม้จะยังคงทำไร่ทำนาประกอบอาชีพเกษตรกรรม และทำหน้าที่ผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับบรรดากลุ่มพี่น้องผู้นับถือฤๅษีเช่นเดิม หลายครั้งที่มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับจอวาโพ มีหลายเรื่องราวที่เป็นความกังวลอย่างยิ่ง

ท่ามกลางยุคสมัยที่เทคโนโลยีหลั่งไหลเชี่ยวกราด เข้าสู่ทุกชุมชนแม้จะห่างไกลเพียงไหน ไม่เว้นแม้แต่หมู่บ้าน

ปกาเกอญอญุ่ด๊ะ ยะวชนแทบทุกคนมีโทรศัพท์มือถือ สามารถรับข่าวสารและกระแสสังคมที่เปลี่ยนไปโดยผ่านสัญญาณดาวเทียมที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ความทันสมัยทำให้ผู้คนที่เคยหาอยู่หากินกับธรรมชาติ ต้องดิ้นรนเพื่อทัดเทียมกับคนข้างนอก พี่เซียงเดียวเข้ามาในหมู่บ้าน เปลี่ยนวิถีเกษตรกรรมไปโดยสิ้นเชิง

จอวาโพกับพี่น้องญาติฯ ยังคงมีข้อตกลงในกลุ่มว่าจะไม่เปลี่ยนชีวิตไปปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด และพยายามหาทางออกในเชิงเศรษฐกิจด้วยการปลูกพืชสมุนไพร การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจักสานให้กับลูกหลาน การยับยั้งให้อยู่รอดเป็นไปอย่างลุ่มๆ ดอนๆ จนต้องขบคิดว่าจะไปต่อกันได้อย่างไร

ปกาเกอญอไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลกก็เป็นพี่น้องกัน ไม่ใช่คำกล่าวที่เกินจริงเลย ในความเป็นพี่น้องจึงเชื่อมประสานความคิดวิถีชีวิตเอาไว้ด้วยกัน ชาวบ้านญุ่ด๊ะกับชาวบ้านหม่องกวีเซ ก็ถูกร้อยเรียงกันด้วยความเป็นปกาเกอญอและแนบแน่นยิ่งขึ้นด้วยความเชื่อในญาติฯ ผู้นำทางความคิดที่จอวาโพให้ความเคารพนับถือที่บ้านหม่องกวีเซ คือ ลุงสมหมาย ทรัพย์รังสิกุล ผู้นำกลุ่มคนต้นทะเล

ลุงสมหมาย ทดลองทำพื้นที่เกษตรผสมผสาน ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เพื่อให้กลุ่มคนต้นทะเลได้เห็น ว่า ชีวิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ต้องดูแลป่า ดูแลน้ำ เพื่อให้มีอยู่มีกินตลอด

ไป สวนของลุงสมหมายผ่านการทดลองมาเป็นเวลา 10 กว่าปี จนเป็นที่รู้จักมากพอสมควร

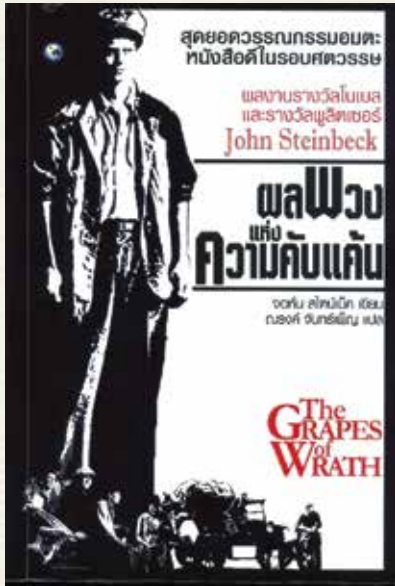
จอวาโพ ได้นำแนวคิดจากหมู่บ้านหม่องกวีเซ ขยายเข้ามาทดลองทำในพื้นที่ที่ไม่ไกลจากบ้านญุ่ด๊ะ เมื่อราวสามปีที่แล้ว โดยให้เยาวชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มคนต้นทะเลของหมู่บ้านญุ่ด๊ะ เป็นแกนนำในการดูแลพื้นที่ การค่อยๆ ขยับอย่างมีความหวังว่าคนรุ่นลูกรุ่นหลานจะสามารถดำรงชีพอย่างพอดีท่ามกลางกระแสการพัฒนา ดังเช่นทุกวันนี้และอนาคตในภายภาคหน้า

พลพวงแห่งความคับแค้น

ผู้เขียน จอห์น สไตน์เบ็ค

ตีพิมพ์ปี 1939 / รางวัลพูลิเซอร์ ปี 1940 / รางวัลโนเบล ปี 1962

ข่าวคราวและภาพผู้อพยพกลายเป็นสิ่งที่เราต่างรับรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นสื่อช่องทางไหน ยุคนี้กลายเป็นยุคแห่งการอพยพ ผู้คนนับไม่ถ้วนจำต้องพลัดพรากจากบ้านเกิด ด้วยเหตุผลของการมีชีวิตรอด ไม่ต่างจากผู้คนในหนังสือเล่มนี้

ครอบครัวชาวไร่จากทุกสารทิศต่างมุ่งหน้าสู่ดินแดนแห่งความหวัง เมื่อสิ้นไร่ที่ทำการ เศรษฐกิจตกต่ำและภัยแล้งอันรุนแรง พวกเขาทำล้งมุ่งหน้าลาลาจากผืนดินบรรพบุรุษไปสู่หนไหน อเมริกาในยุค 1930 ขบวนผู้อพยพนับพันนับหมื่นครอบครัวต่างดิ้นรนกระเสือกกระสนในเส้นทางเดียวกัน การเดินทางที่เต็มไปด้วยความทุกข์ยาก ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องเผชิญยังบีบรัดให้พวกเขาต้องแสวงหาทางออก แม้จะยากแค้นแสนเข็ญเท่าใดก็ตาม

หากใครได้หยิบหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาเปิดอ่าน ได้ทำความเข้าใจตัวละคร คุณจะรู้สึกว่าเขาไม่เลือนเนื้อ คือคนคนหนึ่งจริงๆ ความรู้สึกของพวกเขาจะหลั่งไหลมาสู่คุณ ราวกับว่าได้ร่วมเดินทางไปด้วยกัน จะทอดทิ้งกันไว้ครั้งๆ กลางๆ ไม่ได้ ต้องเดินทางไปด้วยกันให้ถึงที่สุด

อย่าพลาดหนังสือเล่มนี้ เชื่อกันว่าถึงหน้าสุดท้าย คุณต้องหลุดปากเอ่ยอะไรขึ้นมาสักคำ

Departures ความสุขนั้นนิรันดร์

ปี 2008 (2552) ความยาว 130 นาที

กำกับโดย Yojiro Takita

นักแสดงนำ Masahiro Motoki , Ryoko Hirose , Tsutomu Yamazaki

รางวัล ภาพยนตร์ภาษาต่างประเทศยอดเยี่ยม

หากพูดถึง “ความตาย” เราต่างนึกถึงการจากพรากตลอดชีวิต ความสูญเสีย ความเศร้าโศกเสียใจ และใครคนหนึ่งที่ไม่อาจหวนคืนกลับมาได้ ความตายเป็นสิ่งไม่มีใครอยากพูดถึง แม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่าต้องเผชิญหน้ากับความตายในวันใดวันหนึ่งก็ตาม “ความตายก็เป็นเหมือนประตูที่ก้าวไปสู่อีกที่หนึ่งเท่านั้นเอง” คือประโยคหนึ่งที่หนังได้บอกเอาไว้

Okuribito คือชื่อภาษาญี่ปุ่น หรือ Departures บอกเล่าเรื่องราวของผู้มีอาชีพเป็นผู้ช่วยในการจัดการศพ หรือผู้ช่วยสัปเหร่อนั่นเอง จากประกาศรับสมัครตำแหน่ง Assisting Departure ที่มีได้หมายถึงการเดินทางหรือการท่องเที่ยวอย่างที่น่าอัศจรรย์ นั่นคือคนคนหนึ่งเข้าใจ แต่เป็นการเดินทางสู่สภาวะแห่งความตาย อาชีพนี้ไม่เป็นที่ยอมรับเท่าไรนัก แม้จะมีรายได้ดีก็ตาม การงานที่เกี่ยวข้องกับความตายกลับเป็นเรื่องน่าอับอาย เช่นเดียวกับสังขารที่กำลังเปื่อยเน่า ร่างที่ไร้ชีวิตกลายเป็นสิ่งน่ารังเกียจ คนเราแทบไม่ยอมรับความตายเอาเสียเลย แต่ความตายก็เป็นประตูอีกบานหนึ่งที่นำพาเราไปสู่จักรวาลของชีวิตและการจากลาที่เต็มไปด้วยความหมายในหนังเรื่องนี้

วันสากลชนเผ่าพื้นเมืองโลก สัปดาห์ชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยประจำปี 2561

องค์การสหประชาชาติ กำหนดให้วันที่ 9 สิงหาคมของทุกปีเป็น “วันสากลว่าด้วยชนพื้นเมืองของโลก” (International Day Of the World’s Indigenous People) เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2538 เพื่อให้ประชาคมโลกเห็นความสำคัญและยอมรับการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งมีประชากรประมาณ 370 ล้านคน อาศัยอยู่ใน 70 ประเทศทั่วโลก โดยประชากร 2 ใน 3 อยู่ในทวีปเอเชีย นอกจากนี้ ยังเป็นการตระหนักถึงสิ่งที่ชนเผ่าพื้นเมืองได้ร่วมกันดูแล รักษาและอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้โลกใบนี้น่าอยู่สืบไป ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทางพันธุพืช พันธุสัตว์และระบบนิเวศน์ ระบบคิดและแก้ปัญหาบนฐานภูมิปัญญาและความยุติธรรม และองค์การสหประชาชาติ ยังได้รับรองปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองในปี 2550 สำหรับใช้เป็นแนวทางในการประกาศและส่งเสริมสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานขององค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งองค์กรชนเผ่าพื้นเมือง

ใหม่ ๆ เช่น การยอมรับและเคารพ
อัตลักษณ์ การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนิน
ชีวิต การเข้าถึงสิทธิและบริการขั้นพื้นฐาน
จากรัฐ การถูกเลือกปฏิบัติและถูกละเมิด
สิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

ซึ่งชนเผ่าพื้นเมืองและกลุ่ม
ชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย กำลัง
ประสบปัญหาและได้รับผลกระทบจาก
สถานการณ์ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวอย่าง
มากด้วย กล่าวคือ พบว่าชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์กว่า 300,000 คน ยัง
ไม่มีหลักประกันสุขภาพหรือไม่มีสิทธิ
ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข ฯลฯ

ในประเทศไทย เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (คชท.) ได้ประกาศกำหนดให้วันที่ 9 สิงหาคมของทุกปี
เป็น “วันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย” โดยเริ่มจัดงานวัน
ชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2550 มี
เป้าหมายเพื่อเฉลิมฉลองวันสากลชนเผ่าพื้นเมืองพร้อมกับ
ชนเผ่าพื้นเมืองต่างๆ ที่อาศัยอยู่ทั่วโลกมาแล้ว ยังเป็นการ
รณรงค์และประกาศเจตนารมณ์สิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองไทย
เพื่อให้รัฐบาลไทยรับทราบถึงสถานการณ์ปัญหาเรื่องสิทธิ การ
ถูกละเมิดสิทธิต่างๆ และควรได้รับการส่งเสริมปกป้องคุ้มครอง
สิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม จารีตประเพณี วัฒนธรรมและสิทธิ
ขั้นพื้นฐานต่างๆ อย่างเท่าเทียม เป็นธรรมในฐานะมนุษย์และ
คนไทยทั่วไปอย่างไร

ในปี พ.ศ.2561 องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้
ประเด็น “การอพยพและการย้ายถิ่นของชนเผ่าพื้นเมือง” เป็น
หัวข้อหลักสำหรับการรณรงค์เนื่องในวันสากลของชนเผ่า
พื้นเมืองโลก ทั้งนี้เนื่องจากมีชนเผ่าพื้นเมืองหลายกลุ่มที่ได้รับ
ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ เช่น การสร้างเขื่อน การประกาศ
พื้นที่อนุรักษ์ทับที่ทำไร่ชาวนา การอพยพคนออกจากป่าโดยไม่
สมัครใจ การจำกัดการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ฯลฯ
ทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองที่ได้รับผลกระทบเหล่านี้ ต้องละทิ้งถิ่นฐาน
เดิมและอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองและที่อื่นๆ ต้องเผชิญกับปัญหา

เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (คชท.) มี
ความมุ่งมั่นให้ปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง บน
พื้นฐานด้วยความเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คำนึงถึง
ความเสมอภาคและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน ไม่ละเมิดสิทธิ
ขั้นพื้นฐาน และไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเชื้อชาติ
สัญชาติ ศาสนา ภาษา สปีชีส์ เพศ อายุ การศึกษา สภาวะทาง
ร่างกาย หรือสถานะทางสังคม บนพื้นฐานการเคารพสิทธิชน
เผ่าพื้นเมืองในทางวัฒนธรรม ในฐานะความมนุษย์ การมี
ส่วนร่วมของชนเผ่าพื้นเมืองที่แท้จริง และขอเรียกร้องให้รัฐบาล
ไทย เร่งดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปสู่การเลือก
ปฏิบัติและละเมิดสิทธิมนุษยชนชนเผ่าพื้นเมือง
และหากพบขอให้ยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชน
ชนเผ่าพื้นเมือง
2. ให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขตามที่กำหนดไว้
ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุม
การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟู
และการควบคุมป้องกันโรค กับบุคคลที่มีปัญหา
สถานะและสิทธิ เพิ่มเติมครั้งที่ 3 โดยมี (1) กลุ่ม
นักเรียนในสถานศึกษา(รหัส G) จำนวน 67,433 คน

และ (2) กลุ่มบุคคลที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร (ท.ร.14) แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ไทย และคนที่ได้รับอนุญาตให้
เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิอาศัยถาวร (คนจีนโพ้นทะเล เลขประจำตัวประเภท 3,4)

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นจริงและยั่งยืนในระยะยาว ขอให้รัฐบาลช่วยดำเนินการ

1. ให้รัฐรับรอง ร่าง พ.ร.บ. สภานชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. ซึ่งเสนอให้สภานคตบัญญัติแห่งชาติ
พิจารณาตั้งแต่ปี 2559
2. ให้เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแต่ละกลุ่มนำเอา “แผนยุทธศาสตร์” ของสภานชนเผ่าพื้นเมืองซึ่งผ่านการรับรอง
จากสมัชชาใหญ่ไปสู่การปฏิบัติการ

กิจกรรมเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างการยอมรับ การเคารพและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ซึ่งสอดคล้อง
กับเป้าหมายหัวข้อหลักของงานในปีนี้ คือ “วิถีชนเผ่าพื้นเมือง 4.0 สู่อสังคตที่เป็นธรรมและยั่งยืน”

เสียงชนเผ่า
เสียงที่เราอยากให้คุณได้ยิน

